

Fremsat den 10. november 2021 af Justitsministeren (Nick Hækkerup)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven, straffuldbyrdelsesloven og straffeloven

(Opfølgning på initiativer i handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter og delegation af afgørelseskompetence i sager om udgang for personer anbragt i hospital eller institution ved dom)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021, foretages følgende ændringer:

1. I § 748 a indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Retten kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med det pågældende retsmøde og sagens øvrige omstændigheder. Stk. 1, 2.-4. pkt. finder tilsvarende anvendelse.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

2. I § 748 b, stk. 1, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

»Retten kan tilsvarende træffe sådan bestemmelse, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse.«

3. I § 771 indsættes efter stk. 1 som nye stykker:

»Stk. 2. Politiet kan modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol, hvis varetægtsarrestantens forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Politiet kan modsætte sig, at en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den gruppe, som den indsatte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180, modtager besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, med-

mindre ganske særlige grunde gør sig gældende. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Politiet kan forlange, at besøg til en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal finde sted under kontrol, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Stk. 1, 4.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 5.

4. I § 772, stk. 1, 3. pkt., indsættes efter »orden og sikkerhed i varetægtsfængslet«: », samt hvis varetægtsarrestantens forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse«.

5. I § 777, stk. 1, 4. pkt., ændres »§ 771, stk. 2« til: »§ 771, stk. 5«.

6. I § 854 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Retten kan bestemme, at tiltalte deltager i retsmøder under hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med de pågældende retsmøder og sagens øvrige omstændigheder.«

Stk. 2-3 bliver herefter stk. 3-4.

7. I § 854, stk. 3, der bliver stk. 4, indsættes efter »stk. 1,«: »eller truffet bestemmelse i medfør af stk. 2,«.

8. I § 890, stk. 2, indsættes efter »§ 854«: », stk. 1«.

§ 2

I straffuldbyrdelsesloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1333 af 9. december 2019, som ændret ved §1 i lov nr. 1942 af

15. december 2020 og § 28 i lov nr. 982 af 26. maj 2021, foretages følgende ændring:

1. Efter § 65 indsættes før overskriften før § 66:

»§ 65 a. Håndjern kan anvendes ved den indsattes enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Bestemmelsen finder ikke anvendelse ved den indsattes enkeltstående fravær ved besøg hos nærtstående.

Stk. 2. Kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om, at en indsat i institutionen i en periode på op til 4 uger, kan ilægges håndjern ved ophold uden for cellen, hvis

- 1) den indsatte har optrådt voldeligt over for personale ansat i institutionerne,
- 2) den indsatte udviser en grov eller gentagen utilladelig adfærd over for personale ansat i institutionerne, eller
- 3) hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod personale ansat i institutionerne.

Stk. 3. § 65, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om brugen af håndjern efter stk. 1 og 2, herunder at afgørelser efter stk. 1, ikke skal begrundes.

§ 65 b. Justitsministeren kan fastsætte regler om godkendelse af nye sikringsmidler. Reglerne i § 65 og § 65 a finder tilsvarende anvendelse ved anvendelsen af disse sikringsmidler.«

§ 3

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021, foretages følgende ændringer:

1. I § 68, 2. pkt., ændres »i hospital for sindslidende« til: »på psykiatrisk afdeling«.

2. I § 73 a, stk. 1, 1. pkt., ændres »i hospital for sindslidende« til: »på psykiatrisk afdeling«.

3. I § 73 a, stk. 1, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

»Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til overlægen på psykiatriske afdelinger samt til lederen og lederens stedfortræder på boformer, jf. § 108 i lov om social service, der drives af kommuner, regioner og private.«

4. I § 73 a, stk. 1, 2. pkt., der bliver 3. pkt. indsættes efter »i den forbindelse«: »endvidere«.

5. I § 73 a, stk. 2, 1. og 2. pkt., ændres »et hospital for sindslidende« til: »en psykiatrisk afdeling«.

6. I § 74 a, stk. 4, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

»Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til lederen eller lederens stedfortræder på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner, regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med.«

7. I § 74 a, stk. 4, 2. pkt., der bliver 3. pkt. indsættes efter »i den forbindelse«: »endvidere«.

§ 4

Loven træder i kraft den 1. februar 2022.

§ 5

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 2 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Øgede muligheder for anvendelse af brev- og besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelses-truede

2.1.1. *Gældende ret*

2.1.2. *Justitsministeriets overvejelser*

2.1.3. *Den foreslåede ordning*

2.1.3.1. *Øgede muligheder for anvendelse af besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelses-truede*

2.1.3.2. *Øgede muligheder for anvendelse af brevkontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede*

2.2. Øgede muligheder for anvendelse af besøgskontrol over for varetægtsfængslede bandemedlemmer

2.2.1. *Gældende ret*

2.2.2. *Justitsministeriets overvejelser*

2.2.3. *Den foreslåede ordning*

2.2.3.1. *Adgang til at modsætte sig besøg under en verserende voldelig konflikt*

2.2.3.2. *Adgang til overværelse af besøg*

2.3. Øgede muligheder for sigtedes og tiltaltes deltagelse i retsmøder ved anvendelse af telekommunikation med billede

2.3.1. *Gældende ret*

2.3.2. *Justitsministeriets overvejelser*

2.3.3. *Den foreslåede ordning*

2.4. Øgede muligheder for anvendelse af håndjern og andre sikringsmidler over for indsatte

2.4.1. *Gældende ret*

2.4.2. *Justitsministeriets overvejelser*

2.4.3. *Den foreslåede ordning*

2.4.3.1. *Øgede muligheder for anvendelse af håndjern ved enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester*

2.4.3.2. *Øgede muligheder for anvendelse af håndjern inden for institutionen*

2.4.3.3. *Mulighed for godkendelse af nye sikringsmidler*

2.5. Delegation af afgørelseskompetence i sager om udgang for personer anbragt på psykiatrisk afdeling eller i institution ved dom

2.5.1. *Gældende ret*

2.5.1.1. *Om anbringelser*

2.5.1.2. *Fuldbyrdelse af anbringelsesdomme*

2.5.2. *Justitsministeriets overvejelser*

2.5.3. Den foreslåede ordning

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Klimamæssige konsekvenser
7. Miljø og naturmæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Den 19. november 2019 undveg en indsat fra Psykiatrisygehus Slagelse, hvor den pågældende var varetægtsfængslet i surrogat. Justitsministeren anmodede på den baggrund Rigspolitiet, Rigsadvokaten og Direktoratet for Kriminalforsorgen om i fællesskab at udarbejde en handlingsplan til at imødegå udfordringerne med fangeflugter. Rigspolitiet har koordineret udarbejdelsen af handlingsplanen og har i den forbindelse sørget for inddragelse af relevante myndigheder.

Ved udgangen af 1. kvartal 2021 oversendte Rigspolitiet den samlede handlingsplan til Justitsministeriet. Justitsministeren oversendte ved brev af 25. marts 2021 handlingsplanen til Folketingets Retsudvalg, jf. REU bilag 263. Handlingsplanen indeholder 10 fælles initiativer fra myndighederne.

Handlingsplanen indeholder bl.a. initiativer om øget brev- og besøgskontrol og ensartede regler for besøg til rocker- og bandemedlemmer. Derudover indeholder handlingsplanen initiativer om øget brug af videoretsmøder, samt øget brug af håndjern og andre sikringsmidler bl.a. når indsatte skal transporteres.

Formålet med lovforslaget er at implementere de initiativer, der er indeholdt i den myndighedsfælles handlingsplan til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter, som på Justitsministeriets område kræver lovændringer. De øvrige initiativer på Justitsministeriets område, der er indeholdt i handlingsplanen vurderes at kunne implementeres inden for gældende lovgivning.

Lovforslaget indeholder forslag til ændringer i retsplejeloven med henblik på at skabe øgede muligheder for anvendelse af brev- og besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede, og besøgskontrol over for varetægtsfængslede rocker og bandemedlemmer.

Lovforslaget indeholder derudover forslag til ændringer i retsplejeloven med henblik på at skabe øgede muligheder for at afholde videoretsmøder, hvis den sigtede/tiltalte vurderes undvigelsestruet.

Lovforslaget indeholder endvidere forslag til ændringer i straffuldbyrdelsesloven med henblik på at give kriminalfor-

sorgen øgede muligheder for anvendelse af håndjern og at etablere hjemmel til at fasttætte regler, der muliggør anvendelse af yderligere sikringsmidler ud over de allerede anførte i straffuldbyrdelsesloven.

Lovforslaget har endelig til formål at indføre hjemmel i straffeloven til delegation af afgørelseskompetence i visse sager om udgang m.v. for personer anbragt på psykiatrisk afdeling eller i institution ved dom.

I tilknytning til dette lovforslag arbejdes der på baggrund af lov nr. 1621 af 26. december 2013 om ændring af retsplejeloven (Sikkerhed i retssale) på at etablere en særligt sikret retsbygning ved Vestre Fængsel. Retsplejelovens § 8, stk. 4 og 6, og § 13, stk. 3 og 5, giver adgang til at sætte retten i en sådan retssal, når særlige sikkerhedsmæssige hensyn tilsiger det.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Øgede muligheder for anvendelse af brev- og besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede

2.1.1. Gældende ret

Reglerne om brev- og besøgskontrol fremgår af retsplejelovens §§ 771-772.

Det fremgår af retsplejelovens § 771, stk. 1, at en varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelsen af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol.

Efter retsplejelovens § 772 har en varetægtsarrestant ret til at modtage og afsende breve. Politiet kan gennemse brevene inden modtagelsen eller afsendelsen. Politiet skal snarest muligt udlevere eller sende brevene, medmindre indholdet vil kunne være til skade for efterforskningen eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet.

Disse regler gælder tilsvarende ved varetægtsfængsling i

surrogat, jf. Østre Landsrets dom af 18. februar 1999 gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999, s. 933.

Retsplejelovens bestemmelser om varetægtsarrestanters besøg og brevveksling suppleres af en række administrative forskrifter, som findes i bekendtgørelse nr. 1839 af 18. september 2021 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser

Det fremgår af den myndighedsfælles handlingsplan til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter, at flere af de seneste års fangeflugter, herunder undvigelsen fra Vestre Fængsel i august 2018 og undvigelsen fra Psykiatrien Slagelse i november 2019, har været planlagte og er blevet gennemført med bistand fra personer, som ikke var frihedsberøvede.

Det fremgår endvidere, at hverken den undvegne i august 2018 eller den undvegne i november 2019 var underlagt brev- og besøgskontrol. Det skyldtes navnlig, at de undvegne ikke var varetægtsfængslet på baggrund af en indikation om påvirkningsrisiko, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, og at det i litteraturen og til dels i retspraksis er forudsat, at brev- og besøgskontrol normalt alene anvendes, når der foreligger en påvirkningsrisiko, men derimod ikke som følge af mistanke om undvigelsesrisiko. Der er således uklarhed om rækkevidden af bestemmelserne i retsplejelovens §§ 771 og 772.

Der kan i denne forbindelse bl.a. henvises til Vestre Landsrets dom af 31. august 1992 gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1992, s. 905.

Det fremgår af handlingsplanen, at myndighederne har vurderet, at øget anvendelse af brev- og besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede, kan forbedre politiets mulighed for at afdække og derved forhindre planlagte fangeflugter.

Det anbefales derfor i handlingsplanen, at det præciseres i bestemmelserne om brev- og besøgskontrol, jf. retsplejelovens §§ 771 og 772, at brev- og besøgskontrol også kan iværksættes for at forhindre, at varetægtsarrestanten undviger. Justitsministeriet kan tilslutte sig denne opfattelse.

2.1.3. Den foreslåede ordning

2.1.3.1. Øgede muligheder for anvendelse af besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede

Med henblik på at tilvejebringe et sikkert lovgrundlag foreslås det, at besøgskontrol også kan iværksættes, hvis varetægtsarrestantens forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 771 vil medføre, at besøgskontrol vil kunne anvendes over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede.

Hvis lovforslaget vedtages vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 1839 af 18. september 2021 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

2.1.3.2. Øgede muligheder for anvendelse af brevkontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede

Med henblik på at tilvejebringe et sikkert lovgrundlag foreslås det, at brevkontrol også kan iværksættes, hvis varetægtsarrestantens forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 772 vil medføre, at politiets adgang til brevstandsning udvides, idet bestemmelsen også vil kunne anvendes over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede.

Hvis lovforslaget vedtages vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 1839 af 18. september 2021 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

2.2. Øgede muligheder for anvendelse af besøgskontrol over for varetægtsfængslede bandemedlemmer

2.2.1. Gældende ret

Reglerne om brev- og besøgskontrol fremgår af retsplejelovens §§ 771-772. Det fremgår af retsplejelovens § 771, stk. 1, at en varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelsen af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol.

Disse regler gælder tilsvarende ved varetægtsfængsling i surrogat, jf. Østre Landsrets dom af 18. februar 1999 gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999, s. 933.

Retsplejelovens bestemmelser om varetægtsarrestanters besøg suppleres af en række administrative forskrifter, som findes i bekendtgørelse nr. 1839 af 18. september 2021 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det fremgår af § 42 i den nævnte bekendtgørelse, at politiet efter retsplejelovens § 771, stk. 1, af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed kan modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg. Efter § 43 kan kriminalforsorgsområdet forbyde besøg af bestemte personer, hvis dette i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde.

Det fremgår af § 44 i den nævnte bekendtgørelse, at politiet efter retsplejelovens § 771, stk. 1, af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed kan forlange, at besøg skal finde sted under kontrol. Det følger derudover af § 45, at besøg i almindelighed gennemføres uden overværelse af personale i institutionen. Kriminalforsorgsområdet kan dog i det enkelte tilfælde bestemme, at besøg skal gennemføres under overværelse af personale i institutionen, hvis det ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn findes påkrævet.

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

Det er i dag ikke muligt at modsætte sig, at varetægtsarrestanter tilknyttet en rocker- eller bandegruppering modtager besøg fra personer tilknyttet den samme gruppering, medmindre dette i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller hvis varetægtsfængslingens øjemed kan begrunde det.

Endvidere er det i dag alene muligt at overvære varetægtsarrestanter tilknyttet en rocker- eller bandegrupperings besøg under henvisning til, at det konkret er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller hvis varetægtsfængslingens øjemed kan begrunde det.

I straffuldbyrdelsesloven er der fastsat regler, der begrænser rocker- og bandemedlemmers adgang til at modtage besøg. Det følger således af straffuldbyrdelseslovens § 51, stk. 4, at en indsat tilknyttet en rocker- eller bandegruppering som udgangspunkt ikke har ret til at modtage besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, når den indsattes gruppering er i konflikt med en anden gruppering. Det følger derudover af straffuldbyrdelseslovens § 53, stk. 1, at indsatte, der er ledende rocker- eller bandemedlemmer, som udgangspunkt skal have overværet deres besøg.

Bestemmelserne gælder alene for afsonere og således ikke for varetægtsarrestanter. I handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter anføres det, at myndighederne er af den opfattelse, at hensynene bag de nævnte bestemmelser i straffuldbyrdelsesloven også synes at være gældende på dette stadie af frihedsberøvelsen. Justitsministeriet kan tilslutte sig denne opfattelse.

2.2.3. Den foreslåede ordning

2.2.3.1. Adgang til at modsætte sig besøg under en verserende voldelig konflikt

Det foreslås, at politiet kan modsætte sig, at en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den gruppe, som den indsatte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180, modtager besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, medmindre ganske særlige grunde gør sig gældende.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 1839 af 18. september 2021 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det bemærkes, at varetægtsarrestanten altid har ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.

2.2.3.2. Adgang til overværelse af besøg

Det foreslås, at politiet kan forlange, at besøg til en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal finde sted under kontrol, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 1839 af 18. september 2021 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det bemærkes, at varetægtsarrestanten altid har ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.

2.3. Øgede muligheder for sigtedes og tiltaltes deltagelse i retsmøder ved anvendelse af telekommunikation med billede

2.3.1. Gældende ret

Efter retsplejelovens regler er det udgangspunktet, at retsmøder afholdes i retten med fremmøde af straffesagens aktører, f.eks. de sigtede (de tiltalte), dommere, forsvarere og anklagere. Retsplejeloven giver dog også mulighed for, at retsmøder i visse tilfælde kan afholdes ved hjælp af telekommunikation med billede.

Efter retsplejelovens § 748 a, stk. 1, kan retten tillade, at sigtede deltager i et retsmøde under efterforskningen eller forberedelsen af hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes tilstedeværelse i retten ikke er nødvendig.

Efter retsplejelovens § 748 b, stk. 1, kan retten bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede, når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder. Det gælder dog ikke for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til fristforlængelse.

Efter retsplejelovens § 854, stk. 1, kan retten under hovedforhandlingen i 1. instans tillade, at tiltalte deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der alene er spørgsmål om bøde eller fængsel indtil 1 år, konfiskation, rettighedsfrakendelse eller tvangsbøder. Bestemmelsen finder ikke anvendelse i nævningesager, jf. § 890, stk. 2.

Efter retsplejelovens § 917, stk. 1, kan retten tilsvarende under en ankesag der omfatter bevisførelse om skyldsspørgsmålet tillade, at tiltalte deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede. Forsvareren skal som udgangspunkt deltage i retsmødet fra samme sted som sigtede.

Det følger af retsplejelovens § 937, stk. 1, at reglerne i retsplejelovens § 748 a finder anvendelse i ankesager for Højesteret.

De eksisterende regler om anvendelse af telekommunikation med billede inden for strafferetsplejen er indført på baggrund af betænkning nr. 1401/2001. Der henvises i den forbindelse bl.a. til betænkningens side 352-361, samt til lov nr. 538 af 6. august 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) og lov nr. 493 af 6. december 2009 om ændring af retsplejeloven og udlændingeloven (Videokommunikation ved fristforlængelser og justering af dommernormering).

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser

Der er installeret Video3-løsning på tværs af justitsområdet, primært hos domstolene, politiet og anklagemyndigheden samt i kriminalforsorgens institutioner. Endvidere er Video3 installeret i alle retspsykiatriske afdelinger. Video3 giver mulighed for at deltage i retsmøder via telekommunikation med billede.

Det fremgår af handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter, at der i de seneste år er konstateret flere undvigelse i forbindelse med afholdelse af retsmøder. Myndighederne anbefaler derfor, at det overvejes at præcisere, at det ved vurderingen af, om sigtede kan deltage i et retsmøde via telekommunikation med billede, skal tillægges særlig vægt, at sigtede er frihedsberøvet.

Ved fastsættelsen af reglerne om videoretsmøder inden for strafferetsplejen skal der tages hensyn til, at sigtedes eller tiltaltes personlige tilstedeværelse i retten normalt er af større betydning end parternes personlige tilstedeværelse i civile sager, og at sådanne regler udgør en fravigelse af den grundlæggende ret til som tiltalt at møde anklageren og dommeren i sagen ansigt til ansigt.

Der må dog derudover tages hensyn til, at risikoen for undvigelse er størst, når myndighederne af forskellige årsager skal håndtere indsatte uden for institutionerne, samt at der i de seneste år er konstateret flere undvigelse i forbindelse med afholdelse af retsmøder. En øget anvendelse af videoretsmøder vil dermed kunne begrænse risikoen for undvigelse.

2.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at retten kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med det pågældende retsmøde og sagens øvrige omstændigheder.

Det foreslås derudover, at retten kan bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller

foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse.

Det foreslås endelig, at retten kan bestemme, at tiltalte deltager i retsmøder under hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med de pågældende retsmøder og sagens øvrige omstændigheder. Det foreslås, at bestemmelsen også skal kunne anvendes i nævningesager.

De foreslåede bestemmelser forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

Det forudsættes, at politi, anklagemyndighed og kriminalforsorg løbende udveksler oplysninger om varetægtsarrestanters og surrogatanbragtes undvigelsesrisiko således, at anklagemyndigheden har grundlag for at vurdere om det skal begæres, at sigtede og tiltalte fremstilles ved anvendelse af telekommunikation med billede.

2.4. Øgede muligheder for anvendelse af håndjern og andre sikringsmidler over for indsatte

2.4.1. Gældende ret

Reglerne om kriminalforsorgens anvendelse af håndjern fremgår af straffuldbyrdslovens § 65.

Det fremgår heraf, at der kan anvendes håndjern, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, for at forhindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller for at forhindre undvigelse. Håndjern må ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, er et uforholdsmæssigt indgreb.

Håndjern skal anvendes så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Straffuldbyrdslovens bestemmelser om anvendelse af håndjern suppleres af en række administrative forskrifter, som bl.a. findes i bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner og bekendtgørelse nr. 481 af 29. april 2019 om undersøgelse af person samt anvendelse af magt og håndjern i forbindelse med kriminalforsorgens transport af visse domfældte og arrestanter.

Beslutning om anvendelse af håndjern efter straffuldbyrdslovens § 65 er en afgørelse i forvaltningslovens forstand, og kan i medfør af § 17 i bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalfor-

sorgens institutioner påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Det følger bl.a. derudover af bekendtgørelsens § 14, at kriminalforsorgsområdet så hurtigt som muligt skal udarbejde rapport om anvendelse af håndjern, sikringscelle, herunder tvangsfiksering, samt andre sikringsmidler. Rapporten skal bl.a. indeholde oplysning om begrundelsen for anvendelsen, om dato og klokkeslæt for, hvornår anvendelsen af sikringsmidlet er ophørt, samt om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen.

2.4.2. Justitsministeriets overvejelser

Kriminalforsorgen kan efter en konkret vurdering anvende håndjern, herunder håndjernstransportbælte, over for indsatte hvis det er nødvendigt for at hindre undvigelse. Kriminalforsorgen har ikke hjemmel til at anvende andre sikringsmidler end håndjern, herunder håndjernstransportbælte, over for indsatte ved deres fravær fra institutionen.

Det anføres i handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter, at langt hovedparten af de undvigelser, der er sket fra lukkede fængsler og arrester, er sket mens den indsatte har opholdt sig uden for fængslet/arresten, eksempelvis i forbindelse med transport eller ledsaget udgang til retsmøder eller behandling på hospital/sygehus.

Kravet om konkret nødvendighed sammenholdt med proportionalitetsprincippet ved anvendelse af håndjern indebærer, at kriminalforsorgen ikke må anvende håndjern i alle tilfælde af den indsatte fravær fra institutionen eller ved håndtering af bestemte grupper af indsatte. Der kan derfor ikke rent rutinemæssigt anvendes håndjern i forbindelse med f.eks. transport af indsatte eller i forbindelse med ledsaget udgang.

I handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter anbefales, at det undersøges nærmere, om reglerne for kriminalforsorgens brug af håndjern under transport af indsatte er for restriktive, og om der er behov for at indføre hjemmel til, at kriminalforsorgen kan anvende øvrige sikringsmidler over for indsatte under transport. Det anbefales, at det i samme forbindelse bør undersøges, om der er øvrige situationer, hvor afgrænsningen af om frihedsberøvede må ilægges håndjern skal tydeliggøres.

Kriminalforsorgen anser anvendelsen af håndjern for at være et virkningsfuldt redskab til at imødegå undvigelser, og anser anvendelsen af håndjern som et naturligt led i bevogtningen, herunder ledsagelse, af indsatte ved disses fravær uden for kriminalforsorgens institutioner.

Behovet for at anvende håndjern vil ifølge kriminalforsorgen ofte ikke være begrundet i en aktuell adfærd, der konkret indikerer, at eksempelvis en undvigelse er nært forestående.

På denne baggrund har kriminalforsorgen derfor foreslået, at der indføres en bestemmelse i straffuldbyrdsloven, hvor efter indsatte kan ilægges håndjern ved enkeltstående fravær

fra lukkede fængsler og arrester. Baggrunden herfor er, at langt hovedparten af de undvigelser, der er sket fra lukkede fængsler og arrester, er sket mens den indsatte opholdt sig uden for fængslet/arresten, eksempelvis i forbindelse med transport eller ledsaget udgang til retsmøder eller behandling på hospital.

Kriminalforsorgen har i den forbindelse foreslået, at kriminalforsorgen ved den indsatte enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester ikke skal begrunde anvendelsen af håndjern nærmere, og at der som følge heraf ikke skal gøres notat om begrundelsen for anvendelsen af håndjern.

Baggrunden herfor er, at der med forslaget lægges op til etablere en generel adgang til at anvende håndjern i forbindelse med de indsatte enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester, hvorved navnlig forstås indsatte udgang til særlige formål, herunder f.eks. transport og ledsaget udgang til retsmøder eller behandling på hospital/sygehus. Som nævnt nedenfor vil bestemmelsen også skulle gælde for varetægtsarrestanter m.fl. De nævnte persongrupper fravær til eksempelvis retsmøder i forbindelse med fristforlængelser vil således også være omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Det vurderes, at indførelsen af en pligt til at udarbejde rapport efter den foreslåede bestemmelse vil medføre et unødigt højt ressourceforbrug. Ved ikke at indføre en pligt til at udarbejde rapport efter hver enkelt håndjernsbelægning vil sagsbehandlingen blive gjort lettere for at frigøre tid til andre opgaver i en travl hverdag. Det bemærkes, at pligten til at udarbejde rapport efter anvendelse af håndjern efter den gældende bestemmelse i straffuldbyrdslovens § 65 vil blive opretholdt.

Kriminalforsorgen har derudover foreslået, at der indføres en bestemmelse, der muliggør at en indsat i institutionen i en periode på op til 4 uger, kan ilægges håndjern ved ophold uden for cellen, hvis den indsatte har optrådt voldeligt over for personale ansat i institutionerne, den indsatte udviser en grov eller gentagen utilsigelig adfærd over for personale ansat i institutionerne, eller hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod personale ansat i institutionerne.

Kriminalforsorgen har endvidere foreslået, at der tilvejebringes en bemyndigelsesbestemmelse i straffuldbyrdsloven til, at justitsministeren kan udstede nærmere regler om godkendelse af nye sikringsmidler ud over håndjern og sikringscelle for at sikre muligheden for hurtigt at implementere eventuelle nye sikringsmidler og derved generelt eller konkret styrke sikkerheden og muligheden for at sikre en indsats tilstedeværelse, samt at undgå undvigelse og overfald på personalet.

2.4.3. Den foreslåede ordning

2.4.3.1. Øgede muligheder for anvendelse af håndjern ved enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester

Som det fremgår ovenfor, jf. pkt. 2.4.2., er der ikke efter de gældende regler mulighed for generelt at anvende håndjern i forbindelse med de indsatte fravær fra institutionerne.

Det foreslås derfor, at der indføres en bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven, hvorefter håndjern kan anvendes ved den indsatte enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, skal således ikke være opfyldt.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der i medfør af den foreslåede § 65 a, stk. 4, blive foretaget ændringer i bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner.

Det vil således i den nævnte bekendtgørelse nærmere blive fastsat, at den indsatte ikke har krav på en begrundelse for anvendelsen af håndjern i det nævnte tilfælde. Der lægges samtidig op til ikke at indføre en pligt for kriminalforsorgen til at udarbejde rapport om håndjernsbelægninger i det nævnte tilfælde.

Det vil endvidere i medfør af retsplejelovens § 776 blive fastsat, at bestemmelsen også vil finde anvendelse for varetægtsarrestanter.

Hvis lovforslaget vedtages vil der endvidere i medfør af retsplejelovens § 765, stk. 7, § 777, stk. 2, og § 811, stk. 3, og straffelovens § 73 a, stk. 2, blive foretaget ændringer i bekendtgørelse nr. 481 af 29. april 2019 om undersøgelse af person samt anvendelse af magt og håndjern i forbindelse med kriminalforsorgens transport af visse domfældte og arrester. Det vil i den forbindelse blive fastsat, at bestemmelsen også vil finde anvendelse for personer anbragt i institution eller hospital m.v. i medfør af retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3 eller 4, personer anbragt i hospital m.v. i medfør af retsplejelovens § 777, stk. 1, personer indlagt på hospital for sindslidende m.v. i medfør af retsplejelovens § 809, stk. 2, og personer anbragt i hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af straffelovens §§ 68 eller 69.

Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 1, at afgørelser, der træffes af en myndighed inden for kriminalforsorgen, ikke kan påklages til højere administrativ myndighed. Der lægges op til ikke at indføre en administrativ klageadgang for afgørelser truffet i medfør af den foreslåede bestemmelse.

2.4.3.2. Øgede muligheder for anvendelse af håndjern inden for institutionen

Det foreslås derudover, at der indføres en bestemmelse, der muliggør at en indsat i institutionen i en periode på op til 4 uger, kan ilægges håndjern ved ophold uden for cellen, hvis den indsatte har optrådt voldeligt over for personale ansat i institutionerne, den indsatte udviser en grov eller gentagen utilladelig adfærd over for personale ansat i institutionerne, eller hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet,

der aktuelt har begået voldelige overfald mod personale ansat i institutionerne.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der i medfør af den foreslåede § 65 a, stk. 4, straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 3, og retsplejelovens § 776, blive foretaget ændringer i bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner, blive ændret. Det vil i den forbindelse blive fastsat, at bestemmelsen også vil finde anvendelse for varetægtsarrestanter.

Der vil derudover blive fastsat en administrativ klageadgang til den nævnte foranstaltning. En indsat vil dog ikke kunne påklage enkelte håndjernsbelægninger.

Der lægges samtidig op til ikke at indføre en pligt for kriminalforsorgen til at udarbejde rapport om de enkelte håndjernsbelægninger.

2.4.3.3. Mulighed for godkendelse af nye sikringsmidler

Det foreslås desuden, at der indføres en bemyndigelsesbestemmelse i straffuldbyrdelsesloven til, at justitsministeren kan udstede nærmere regler om godkendelse af nye sikringsmidler ud over håndjern og sikringscelle for at sikre muligheden for hurtigt at implementere eventuelle nye sikringsmidler og derved generelt eller konkret styrke sikkerheden og muligheden for at sikre en indsats tilstedeværelse, samt at undgå undvigelse og overfald på personalet.

Formålet med den foreslåede bestemmelse er at minimere risikoen for både undvigelse og overfald på personale og medindsatte, ved hurtigt at kunne indføre sådanne midler, såfremt disse findes egnede.

Hvis lovforslaget vedtages, kan der blive fastsat nærmere administrative regler om godkendelse af nye sikringsmidler.

2.5. Delegation af afgørelseskompetence i visse sager om udgang m.v. for personer anbragt på psykiatrisk afdeling eller i institution ved dom

2.5.1. Gældende ret

2.5.1.1. Om anbringelser ved dom

Det følger af straffelovens § 16, stk. 1, 1. pkt., at personer, der på gerningstidspunktet var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, er straffri. Tilsvarende gælder for personer, der er mentalt retarderede i højere grad, jf. § 16, stk. 1, 2. pkt. Befandt gerningsmanden sig som følge af indtagelse af alkohol eller andre rusmidler forbigående i en tilstand af sindssygdom eller i en tilstand, der må ligestilles hermed, kan straf dog pålægges, når særlige omstændigheder taler derfor, jf. § 16, stk. 1, 3. pkt.

Det følger endvidere af straffelovens § 16, stk. 2, 1. pkt., at personer, der på gerningstidspunktet var mentalt retarderede i lettere grad, er straffri, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. Tilsvarende gælder personer, der

befandt sig i en tilstand, som ganske må ligestilles med mental retardering, jf. straffelovens § 16, stk. 2, 2. pkt.

Hvis en person frifindes for straf i medfør af straffelovens § 16, kan retten efter straffelovens § 68, 1. pkt., træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Hvis mindre indgribende foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling m.v. ikke findes tilstrækkelige, kan det ifølge straffelovens § 68, 2. pkt., bestemmes, at den dømte skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg.

Det følger af straffelovens § 69, at retten, hvis det findes formålstjenligt kan træffe bestemmelse om anvendelse af foranstaltninger som nævnt i § 68, 2. pkt., i stedet for straf, hvis gerningsmanden på gerningstidspunktet befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed.

Endvidere følger det af straffelovens § 73, at hvis en person, der har begået en strafbar handling, men efter dennes foretagelse, og før dom er afsagt, er kommet i en ikke blot forbigående tilstand af den art, der er nævnt i § 16 eller § 69, afgør retten, om straf skal idømmes eller bortfalde. Hvis det findes formålstjenligt, kan retten bestemme, at foranstaltninger efter § 68 eller § 69 skal anvendes i stedet for straf, eller indtil straffen måtte kunne fuldbyrdes.

Det følger af straffelovens § 73 a, stk. 1, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om udgang m.v. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Endvidere følger det af straffelovens § 74 a, stk. 1, at hvis en person, der på gerningstidspunktet ikke var fyldt 18 år, har begået grovere personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, kan retten kan bestemme, at den pågældende skal undergive sig en struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling af 2 års varighed, hvis det må anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Retten kan give den dømte pålæg svarende til de vilkår, der kan fastsættes efter § 57 om betingede domme, jf. stk. 2.

Endelig følger det af § 74 a, stk. 4, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1 og 2. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser,

der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Bemyndigelsesbestemmelserne i straffelovens § 73 a, stk. 1, og § 74 a, stk. 4, er bl.a. udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1184 af 6. december 2012 (udgangsbekendtgørelsen).

Bekendtgørelsens §§ 2 og 3 indeholder regler om udgang m.v. for anbringelse i henhold til dom efter straffelovens § 68, § 69 og § 73.

Det følger af udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, at overlægen træffer afgørelse om bl.a. adgang til at færdes inden for hospitalets område og om udgang i en række nærmere angivne tilfælde for personer, der er dømt til anbringelse i hospital eller sygehusafdeling for sindslidende med undtagelse af Sikringsafdelingen under Psykiatrien i Region Sjælland.

Det fremgår af udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 2, at amtsrådet for personer, der er dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, træffer afgørelse om adgang til at færdes inden for institutionens område og om udgang i en række nærmere angivne tilfælde.

»Amtsrådet« skal i den forbindelse forstås som den kommunalbestyrelse, der har pligt til at yde hjælp (herefter handle- og tilsynskommunen) efter § 9, stk. 1, jf. stk. 7, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 1647 af 4. august 2021.

Efter udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 3, træffer statsadvokaten afgørelse om udgange, der ikke er omfattet af bekendtgørelsens § 2, stk. 1 eller 2.

Det fremgår af udgangsbekendtgørelsens § 4, stk. 1, at for personer, der er anbragt i en sikret afdeling på en døgninstitution for børn og unge som led i en dom efter straffelovens § 74 a, træffer lederen af den sikrede afdeling afgørelse om udgang i en række nærmere angivne tilfælde.

Efter udgangsbekendtgørelsens § 4, stk. 2, træffer politimesteren (Politidirektøren i København) afgørelse om udgang i en række nærmere angivne tilfælde. Afgørelsen sker efter indstilling fra lederen af den sikrede afdeling, jf. stk. 4.

Efter udgangsbekendtgørelsens § 4, stk. 3, træffer statsadvokaten afgørelse om udgange, der ikke er omfattet af bekendtgørelsens § 4, stk. 1 eller 2. Afgørelsen sker efter indstilling fra lederen af den sikrede afdeling, jf. stk. 4.

Det fremgår af udgangsbekendtgørelsens § 14, stk. 1, at bl.a. afgørelser efter § 2, stk. 1 og 2, ikke kan påklages. Efter udgangsbekendtgørelsens § 14, stk. 2, kan afgørelser efter § 2, stk. 3, og § 4, stk. 3, påklages til Rigsadvokaten. Rigsadvokatens afgørelser kan ikke påklages til Justitsministeriet.

2.5.1.2. Fuldbyrkelse af anbringelsesdomme

Foranstaltninger over for personkredsen omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 1. pkt., § 16, stk. 1, 3. pkt., og § 69 fuldbyrdes af sygehusvæsenet, der drives af regionerne, jf. § 74 i sundhedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 903 af 26. august 2019. Det gælder bl.a. for personer, der ved strafferetlig dom er anbragt på en psykiatrisk afdeling.

Regionsrådenes modtagepligt på psykiatriske afdelinger er beskrevet i § 1 i lov nr. 1396 af 21. december 2005 om retspsykiatrisk behandling, som senest ændret ved lov nr. 504 af 1. maj 2019.

Foranstaltninger over for personkredsen omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 2, og § 69 fuldbyrdes af kommunalbestyrelsen i den kommune, der har pligt til at yde hjælp til borgeren efter den sociale lovgivning.

Det følger af § 16 a, stk. 1, 2. pkt., i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om ophold i en boform efter § 108 i lov om social service (serviceloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1548 af 1. juli 2021.

Det fremgår af § 108, stk. 1, i serviceloven, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde ophold i boformer, der er egnet til længerevarende ophold, til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis.

Det følger af servicelovens § 108, stk. 7, at social- og ældreministeren fastsætter regler om særlige sikkerhedsforanstaltninger i boformer, der er omfattet af § 108, stk. 1, og om pligt for en region eller en eller flere kommuner til at modtage personer i de boformer, der er omfattet af stk. 1, bl.a. når disse personer i henhold til dom eller kendelse skal anbringes i en boform for personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne eller undergives tilsyn, herunder med mulighed for administrativ anbringelse.

Kommunerne kan ved valg af boform vælge et § 108-tilbud i egen kommune, et allerede eksisterende kommunalt § 108-tilbud i egen kommune, et § 108-tilbud i en anden kommune, et regionalt tilbud, eller et privat tilbud, som er godkendt efter servicelovens § 108 til målgruppen af personer med nedsat psykisk funktionsevne dømt til anbringelse ved dom.

Det følger af servicelovens § 66, stk. 1, nr. 7, at anbringelsessteder for børn og unge kan være døgninstitutioner, herunder delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner samt sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger. Døgninstitutioner kan oprettes og drives af kommuner eller af regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med, jf. lovens § 66, stk. 3.

Servicelovens bestemmelser om boformer og døgninstitutioner suppleres af en række administrative forskrifter, som bl.a. findes i bekendtgørelse nr. 1239 af 22. november 2019

om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter lov om social service og bekendtgørelse nr. 810 af 13. august 2019 om voksenansvar for anbragte børn og unge.

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet har sammen med Social- og Ældreministeriet og Sundhedsministeriet fundet anledning til at justere i, hvordan visse sager om udgang m.v. for personer anbragt på psykiatriske afdelinger, i boform eller i døgninstitution ved dom skal behandles.

Det er bl.a. sket i lyset af, at Folketingets Ombudsmand i 2020 og 2021 har haft fokus på domfældte med udviklingshæmning (mentalt retarderede) og i den forbindelse har gennemført tilsynsbesøg på en række tilbud til målgruppen. Som en del af dette arbejde foretog Folketingets Ombudsmand en høring af Justitsministeriet vedrørende regler og praksis for udgangstilladelser efter udgangsbekendtgørelsen.

I praksis kan der opstå situationer, hvor en udgang, som en kommunalbestyrelse, en statsadvokat eller Rigsadvokaten har tilladt efter bestemmelser i udgangsbekendtgørelsen, ikke bør iværksættes, fordi lederen på boformen på baggrund af en konkret risikovurdering forud for en udgang vurderer, at det ikke vil være forsvarligt at iværksætte udgangen, f.eks. fordi den domsanbragte er udadreagerende eller har indtaget euforiserende stoffer. Efter en hidtidig praksis er sådanne beslutninger om ikke at gennemføre en bevilget udgang i visse tilfælde truffet uden, at den myndighed, der havde meddelt udgangstilladelsen, havde tilbagekaldt tilladelsen.

Efter Justitsministeriets opfattelse har der været behov for at justere denne praksis. Det skyldes, at det efter ministeriets opfattelse er rigtigst at behandle situationen som en afgørelse om tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang, som skal leve op til de forvaltningsretlige krav om f.eks. partshøring og klagevejledning, og som skal træffes af den kompetente myndighed.

En afgørelse om tilbagekaldelse skal, medmindre afgørelseskompetencen kan delegeres, træffes af den myndighed, som har udstedt tilladelsen.

Kommunalbestyrelsen i handle- og tilsynskommunen kan delegere kompetencen til at træffe afgørelse efter udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 2, til ledelsen på et af kommunens egne boformer. Når afgørelseskompetencen er delegeret fra kommunalbestyrelsen til ledelsen på en af kommunens egne boformer, vil ledelsen af boformen også kunne træffe afgørelse om tilbagekaldelse, hvis ledelsen vurderer, at betingelserne herfor er tilstede, f.eks. fordi en konkret udgang ikke vurderes forsvarlig.

Der er derimod ikke hjemmel til at delegere afgørelseskom-

petencen i denne type sager fra kommunalbestyrelsen i handle- og tilsynskommunen til boformer i en anden kommune eller til private eller regionale boformer. Det indebærer, at en eventuel afgørelse om tilbagekaldelse i sådanne situationer skal træffes af kommunalbestyrelsen.

Endvidere er der ikke hjemmel til at delegere afgørelseskompetencen efter udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 3, fra statsadvokaterne til hverken kommunale, regionale eller private boformer. Det indebærer, at en eventuel afgørelse om tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang, der er udstedt i medfør af udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 3, skal træffes af statsadvokaterne.

Endelig er der ikke hjemmel til at delegere afgørelseskompetencen efter udgangsbekendtgørelsens § 14, stk. 2, jf. § 2, stk. 3, fra Rigsadvokaten til hverken kommunale, regionale eller private boformer. Det indebærer, at en eventuel afgørelse om tilbagekaldelse i disse sager skal tilbagekaldes af Rigsadvokaten.

Samlet indebærer dette efter Justitsministeriets opfattelse, at ledelsen på boformer, hvor der er personer anbragt ved dom, efter de nugældende regler ikke kan træffe afgørelse om tilbagekaldelse af udgangstilladelser, der er udstedt af en kommunalbestyrelse, statsadvokat eller Rigsadvokaten.

Det betyder, at hvis ledelsen på boformen vurderer, at det ikke vil være forsvarligt at iværksætte en tilladt udgang, vil dette i stedet skulle indgå i grundlaget for kommunalbestyrelsens, statsadvokatens eller Rigsadvokatens eventuelle afgørelse om tilbagekaldelse.

For at justere praksis i overensstemmelse med det ovennævnte er der for det første etableret en midlertidig telefonordning, som gælder i forhold til boformer for personer med vidtgående psykiske handicap. Ordningen skal sikre, at boformens ledelse hurtigt kan komme i kontakt med kommunalbestyrelsen, den regionale statsadvokat eller Rigsadvokaten, hvis boformens ledelse vurderer, at det ikke vil være forsvarligt, at en udgang, der er bevilget af kommunalbestyrelsen, en statsadvokat eller af Rigsadvokaten, iværksættes. Den myndighed (kommunalbestyrelsen, en statsadvokat eller Rigsadvokaten), der har meddelt udgangstilladelsen, vil herefter tage stilling til, om udgangstilladelsen skal tilbagekaldes.

Ombudsmandens tilsyn har haft fokus på udviklingshæmmede, der ved dom er anbragt på institutioner inden for det sociale område. Justitsministeriet har sammen med Sundhedsministeriet imidlertid fundet, at de samme hensyn gør sig gældende i forhold til afgørelser om udgangstilladelser m.v. til psykisk syge personer, der i henhold til dom er anbragt på en psykiatrisk afdeling. Afgørelser om udgang m.v. for denne persongruppe træffes enten af overlægen, jf. udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, statsadvokaten, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3, eller af Rigsadvokaten, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 2, jf. § 2, stk. 3. På denne baggrund er der for det andet også etableret en midlertidig

ordning i disse sager. Ordningen skal sikre, at overlægen hurtigt kan komme i kontakt med den regionale statsadvokat eller Rigsadvokaten, hvis overlægen vurderer, at det ikke vil være forsvarligt, at en udgang, der er tilladt af en statsadvokat eller af Rigsadvokaten, iværksættes.

Justitsministeriet finder imidlertid, at der som erstatning for disse midlertidige ordninger bør etableres mulighed for at delegere kompetencen til at træffe afgørelse om tilbagekaldelse i denne type af sager til lederen eller dennes stedfortræder på den pågældende boform eller til overlægen på den pågældende afdeling. Det skal navnlig sikre, at ledelsen eller overlægen selv får mulighed for at træffe afgørelse i situationer, hvor der som led i den behandlingsmæssige eller pædagogiske indsats er behov for at træffe en afgørelse om udgang. Det gælder eksempelvis situationer, hvor der forud for en planlagt udgang på baggrund af en forsvarlighedsvurdering vurderes at være behov for at tilbagekalde udgangstilladelsen.

I tilfælde, hvor ledelsen på boformen eller overlægen vurderer, at det ikke længere er forsvarligt at opretholde en generel udgangstilladelse, bør dette meddeles den myndighed, der har bevilget den generelle tilladelse. Denne myndighed skal herefter vurdere, om den generelle udgangstilladelse skal tilbagekaldes.

Endvidere finder Justitsministeriet, at der bør tilvejebringes et lovgrundlag med henblik på at sikre, at ledelsen på boformer kan træffe afgørelse om udgang til uopsættelige indlæggelser på et hospital til somatisk eller psykiatrisk behandling. En sådan kompetence tilfalder allerede i dag kommunalbestyrelsen i handle- og tilsynskommunen efter udgangsbekendtgørelsen, ligesom overlægen på en psykiatrisk afdeling efter bekendtgørelsen kan træffe bestemmelse om uopsættelig indlæggelse på et somatisk hospital.

På den baggrund finder Justitsministeriet samlet, at der bør etableres mulighed for, at afgørelseskompetencen kan delegeres til ledelsen på boformer og overlægen på afdelinger, hvor der er anbragt personer i henhold til en strafferetlig dom efter straffelovens § 68, § 69 og § 73, i et videre omfang end efter de gældende regler.

Den samme mulighed bør efter Justitsministeriets opfattelse også etableres i forhold døgninstitutioner for børn og unge, hvor der er anbragt personer i henhold til en strafferetlig dom efter straffelovens § 74 a. Det skyldes tilsvarende grunde, som dem der er anført ovenfor.

I medfør af § 74 a, stk. 4, er der således fastsat regler i udgangsbekendtgørelsens § 4, hvorefter afgørelseskompetencen i sager om udgang m.v. er tillagt forskellige myndigheder. I visse tilfælde er afgørelseskompetencen tillagt lederen på den sikrede afdeling på døgninstitutionen (stk. 1), mens kompetencen i andre tilfælde er tillagt politidirektøren i København (stk. 2) og statsadvokaten (stk. 3) samt endelig Rigsadvokaten i visse klagesager (§ 14, stk. 2, jf. § 2, stk. 3). Justitsministeriet finder derfor, at der også i disse sager

bør være adgang til, at institutionsledelsen i videre omfang får delegeret afgørelseskompetence, herunder i sager om tilbagekaldelse af udgangstilladelser.

Endelig bør der efter Justitsministeriets opfattelse etableres hjemmel til at delegation af myndighedsopgaven med at træffe visse afgørelser om udgang m.v. også kan ske til døgninstitutioner og boformer, som drives af private og som selvejende institutioner.

2.5.3. Den foreslåede ordning

Der foreslås ændringer af bemyndigelsesbestemmelserne i straffelovens § 73 a, stk. 1, og § 74 a, stk. 4. Formålet er at skabe lov hjemmel til, at kompetencen til at træffe afgørelser om udgang m.v. i visse tilfælde kan delegeres fra den myndighed, der som udgangspunkt nu er tillagt kompetencen, til ledelsen på den boform, døgninstitution eller psykiatriske afdeling, hvor den pågældende person er anbragt.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der i medfør af de foreslåede ændringer i § 73 a, stk. 1, og § 74 a, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1184 af 6. december 2012 (udgangs bekendtgørelsen).

Det lægges samtidig op til at ændre begrebet »hospital for sindslidende« til »psykiatriske afdeling« alle steder i straffeloven, da »hospital for sindslidende« er en forældet betegnelse. Der er i den forbindelse ikke tiltænkt nogle indholdsmæssige ændringer.

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget forventes at medføre begrænsede merudgifter for Direktoratet for Kriminalforsorgen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet og domstolene til bl.a. eventuel udvidelse af videokonferencefaciliteter i retterne samt håndtering af og eventuel prøvelse ved domstolene af det ekstra antal afgørelser om afslag på besøg, som lovforslaget medfører. Merudgifterne vil blive håndteret inden for eksisterende rammer.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klimamæssige konsekvenser.

7. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslaget har i perioden fra den 10. september 2021 til den 8. oktober 2021 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Højesteret, Vestre Landsret, Østre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Advokatrådet, Advokatsamfundet, alle landets kommuner, Amnesty International, Ankestyrelsen, Bedre Psykiatri, BUPL, Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund – forbundet for pædagoger og klubfolk, Børnerådet, Børnesagens Fællesråd, Børns Vilkår, Centralorganisationernes Fællesudvalg, Copenhagen Business School – CBS – CBS LAW – Institut for Ledelse, Danmarks Jurist- og Økonomforbund (DJØF), Dansk Retspolitisk Forening, Danske Advokater, Danske Handicaporganisationer (DH), Danske Regioner, Dansk Psykiatrisk Selskab, Dansk Socialrådgiverforening, Datatilsynet, Den Danske Dommerforening, Det Centrale Handicapråd, Det Kriminalpræventive Råd, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolenes Tjenestemandsförening, Domstolsstyrelsen, Fonden NOVAVI, Folketingets Ombudsmand, Foreningen af døgn- og dagtilbud for udsatte børn og unge (FADD), Foreningen af Fængselsinspektører og Vicefængselsinspektører, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Kommunale Social-, Sundheds- og Arbejdsmarkedschefer i Danmark (FSD), Foreningen af Speciallæger, Foreningen af Statsadvokater, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Fængselsforbundet, HK Landsklubben Danmarks Domstole, HK Landsklubben Kriminalforsorgen, HK Landsklubben Politiet, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, Kommunernes Landsforening (KL), Kommunaldirektørforeningen, Kriminalforsorgsforeningen, Københavns Retshjælp, Københavns Universitet – Det Juridiske Fakultet, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsforeningen KRIM, Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere (LAP), Landsorganisationen for sociale tilbud (LOS), Lægeforeningen, Odense Retshjælp, Offerrådgivningen, Plejefamiliernes Landsforening (PLF), Politidirektørforeningen, Politiforbundet i Danmark, Psykiatrifonden, Region Hovedstaden, Region Sjælland, Region Syddanmark, Region Midtjylland, Region Nordjylland, Retspolitisk Forening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Rådet for Socialt Udsatte, SAVN, Selveje Danmark, Socialpædagogernes Landsforbund, Socialt Lederforum, Syddansk Universitet – Juridisk Institut, TABUKA - Landsforeningen for nuværende og tidligere anbragte, Udviklingshæmmedes Landsforbund (ULF), Yngre Læger, Aalborg Universitet – Juridisk Institut, Aarhus Retshjælp, Aarhus Universitet – Juridisk Institut.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Lovforslaget forventes at medføre begrænsede merudgifter for Direktoratet for Kriminalforsorgen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet og domstolene til bl.a. eventuel udvidelse af videokonferencefaciliteter i retterne samt håndtering af og eventuel prøvelse ved domstolene af det ekstra antal afgørelser om afslag på besøg, som lovforslaget medfører. Merudgifterne vil blive håndteret inden for eksisterende rammer.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/ Går videre end minimumskrav i EU-regulering	JA	NEJ X

*Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser**Til § 1*

Til nr. 1

Efter retsplejelovens § 748 a, stk. 1, kan retten tillade, at sigtede deltager i et retsmøde under efterforskningen eller forberedelsen af hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes tilstedeværelse i retten ikke er nødvendig.

Det følger af den foreslåede § 748 a, stk. 2, at retten kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, og når retten

finder det ubetænkeligt henset til formålet med det pågældende retsmøde og sagens øvrige omstændigheder. Stk. 1, 2.-4. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Den foreslåede bestemmelse i § 748 a, stk. 2, vil medføre, at retten kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtede vurderes undvigelsestruet. Bestemmelsen omfatter alle retsmøder under efterforskningen af en straffesag, herunder også retsmøder, hvor medsigtedes forhold skal behandles. Der kan også være tale om et retsmøde, hvor en medsigtedes sag er udskilt til separat behandling i retten, herunder f.eks. i forbindelse med en tilståelsessag.

I praksis vil bestemmelsen navnlig kunne tænkes anvendt over for sigtede, der er varetægtsfængslet eller undergivet

anden frihedsberøvende foranstaltning efter reglerne i retsplejelovens kapitel 70.

Ved vurderingen af sigtedes undvigelsesrisiko kan der bl.a. lægges vægt på kriminalitetens art, forventet domslængde, spørgsmål om udvisning, sigtedes tilknytning til Danmark, sigtedes tilhørsforhold til bander, sigtedes netværk, samt den sigtedes evne og vilje til at undvige.

I forhold til den konkrete vurdering af risiko for undvigelse i forbindelse med afholdelse af et retsmøde vil der efter omstændighederne bl.a. også kunne lægges vægt på oplysninger om aktuel adfærd, eventuelle konfliktudmeldinger i bandemiljøet, mulighed for tilhørere, samt risiko for befrielse.

Kriminalforsorgen vurderer både generelt og konkret undvigelsesrisiko for indsatte, eksempelvis i forbindelse med placering og transport. Vurderingerne udfærdiges på baggrund af informationer fra politi, andre myndigheder og kriminalforsorgens egne oplysninger.

Forslaget indebærer, at det ikke længere vil være en betingelse, at den sigtede giver sit samtykke til at deltage via videokommunikation, hvis vedkommende vurderes undvigelsestruet. Retten vil således kunne træffe bestemmelse om en sådan deltagelse, selv om sigtede ønsker at være personligt til stede, og selv om en sådan personlig deltagelse i retsmødet ikke kan siges at ville være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder. Det forudsættes, at retten træffer afgørelse på baggrund af anklagemyndighedens begæring herom.

Bestemmelsen kan alene anvendes i forbindelse med et retsmøde, hvor retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med det pågældende retsmøde og sagens øvrige omstændigheder.

Det vil bero på en konkret helhedsvurdering, om det vil være ubetænkeligt, at sigtede deltager i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation med billede. Ved vurderingen kan bl.a. indgå sigtedes og forsvarerens begrundelse for et ønske om sigtedes personlige deltagelse.

Det er en afgørende forudsætning for, at sigtede kan pålægges at deltage via videoforbindelse, at sigtede og dennes forsvarer har adgang til direkte og fortrolig kommunikation. Det bør bero på rettens vurdering, om denne forudsætning i det konkrete tilfælde kræver, at forsvareren fysisk befinder sig samme sted som sigtede, eller om den fortrolige kommunikation kan sikres, selvom forsvareren befinder sig et andet sted end sigtede. Retten bør ved sin afgørelse herom lægge betydelig vægt på de ønsker, som den sigtede og forsvareren måtte have med hensyn til forsvarerens fysiske placering. Hvis den sigtede og forsvareren ikke deltager fra samme sted, må retten ved retsmødets begyndelse vejlede

den sigtede om muligheden for at få en pause med henblik på drøftelser med sin forsvarer.

Bestemmelsen forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

Til nr. 2

Efter retsplejelovens § 748 b, stk. 1, kan retten bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede, når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder. Det gælder dog ikke for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til fristforlængelse.

Det følger af den foreslåede § 748 b, stk. 1, 2. pkt., at retten tilsvarende kan træffe sådan bestemmelse, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse.

Den foreslåede bestemmelse i § 748 b, stk. 1, 2. pkt., vil medføre, at retten kan bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis den sigtede vurderes undvigelsestruet.

Ved vurderingen af sigtedes undvigelsesrisiko kan der bl.a. lægges vægt på kriminalitetens art, forventet domslængde, spørgsmål om udvisning, sigtedes tilknytning til Danmark, sigtedes tilhørsforhold til bander, sigtedes netværk, samt den sigtedes evne og vilje til at undvige.

I forhold til den konkrete vurdering af risiko for undvigelse i forbindelse med afholdelse af et retsmøde vil der efter omstændighederne bl.a. også kunne lægges vægt på oplysninger om aktuel adfærd, eventuelle konfliktudmeldinger i bandemiljøet, mulighed for tilhørere, samt risiko for befrielse.

Kriminalforsorgen vurderer både generelt og konkret undvigelsesrisiko for indsatte, eksempelvis i forbindelse med placering og transport. Vurderingerne udfærdiges på baggrund af informationer fra politi, andre myndigheder og kriminalforsorgens egne oplysninger.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 748 b vil medføre, at retten i øget omfang kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde om fristforlængelse ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtede er undvigelsestruet. Baggrunden herfor er, at det efter den foreslåede bestemmelse ikke er et krav, at retten finder den sigtedes deltagelse via telekommunikation med billede for ubetænke-

ligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder.

Retten vil således kunne træffe bestemmelse om en sådan deltagelse, selv om sigtede ønsker at være personligt til stede, og selv om en sådan personlig deltagelse i retsmødet ikke kan siges at være ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder.

Det forudsættes, at retten træffer afgørelse på baggrund af anklagemyndighedens begæring herom. Der vil kunne forekomme tilfælde, hvor anklagemyndigheden efter en konkret vurdering af samtlige relevante omstændigheder i sagen ikke finder grundlag for at fremsætte begæring til retten om, at sigtede skal deltage via telekommunikation med billede på trods af, at der foreligger oplysninger, der indikerer, at den sigtede er undvigelsestruet. Dette vil eksempelvis kunne være tilfældet, hvor der er rejst sigtelse for nye væsentlige lovovertrædelser, som skal indgå i rettens behandling under retsmødet, og hvor de oplysninger, der danner grundlag for at antage, at sigtede er undvigelsestruet, ikke vurderes at veje tungere end hensynet til, at sigtede bør møde fysisk.

Den foreslåede regel finder ikke anvendelse for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til forlængelse af en varetægtsfængsling eller varetægtsfængsling i isolation ud over de frister, som er nævnt i § 768 a, stk. 1 og 2, og § 770 c, stk. 3-5, eller når kæremål behandles mundtligt efter § 767, stk. 4, og § 770 e.

Bestemmelsen forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

Til nr. 3

Det fremgår af retsplejelovens § 771, stk. 1, at en varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelsen af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.1.1 og 2.2.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det følger af den foreslåede § 771, stk. 2, at politiet kan modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol, hvis varetægtsarrestantens forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Den foreslåede bestemmelse i § 771, stk. 2, vil medføre, at politiet kan modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol, hvis varetægtsarrestanten vurderes undvigelsestruet.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko kan der bl.a. lægges vægt på kriminalitetens art, forventet

domslængde, spørgsmål om udvisning, varetægtsarrestantens tilknytning til Danmark, varetægtsarrestantens tilhørsforhold til bander, varetægtsarrestantens netværk, samt varetægtsarrestantens evne og vilje til at undvige. Der vil efter omstændighederne bl.a. også kunne lægges vægt på oplysninger om aktuell adfærd, samt eventuelle konfliktudmeldinger i bandemiljøet. Nægter politiet besøg, skal varetægtsarrestanten underrettes herom, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse. Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg eller krav om kontrol forelægges retten til afgørelse. Arrestanten har altid ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.

Hvis lovforslaget vedtages vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 1839 af 18. september 2021 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det følger af den foreslåede § 771, stk. 3, at politiet kan modsætte sig, at en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den gruppe, som den indsatte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180, modtager besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, medmindre ganske særlige grunde gør sig gældende. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Den foreslåede regel udgør et supplement til de eksisterende regler om besøgskontrol.

Forslaget indebærer ikke, at der indføres en pligt for politiet til at modsætte sig besøg. Der vil således kunne forekomme tilfælde, hvor politiet skønner, at det af politimæssige eller efterforskningsmæssige grunde er mere hensigtsmæssigt at undlade at modsætte sig besøg.

Begrebet »tilknytning« indebærer, at der skal foreligge en antagelse om en stærk tilknytning til gruppen som sådan. Forslaget omfatter således ikke personer med en løsere tilknytning til den pågældende persongruppe. Det blotte bekendtskab med enkeltpersoner fra den pågældende gruppe falder således uden for den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

Det afgørende for at bringe den foreslåede bestemmelse i anvendelse er for så vidt angår tilknytning på det punkt alene, at varetægtsarrestanten ifølge politiets skøn har en sådan tilstrækkelig tilknytning til den pågældende persongruppe.

Det forhold, at en varetægtsarrestant på tidspunktet for varetægtsfængslingens påbegyndelse har haft tilknytning til rocker- og bandemiljøet mv., men under varetægtsfængslingen har forladt dette miljø, vil kunne indgå i vurderingen af, hvorvidt den pågældende ikke længere har den fornødne tilknytning til gruppen.

En tilknytning til en rocker- eller bandegruppering mv., der først er opstået under varetægtsfængslingen, vil medføre, at besøg kan modsættes under de nævnte omstændigheder.

Begrebet »grupper af personer« indebærer, at der skal være mere end én person på hver side i konflikten. Som grupper anses ikke kun formaliserede grupper med en fast struktur og rollefordeling medlemmerne imellem, et fast tilholdssted og med navn eller lignende. Bestemmelsen omfatter også mere løse grupperinger, hvis gruppen dog virker med et fælles sigte eller mål og/eller har et fast reaktionsmønster i bestemte situationer, f.eks. at personerne i gruppen som regel bliver alarmeret og instrueret via telefon- eller sms-kæder i forbindelse med bestemte voldelige eller truende begivenheder, som indtræffer.

Begrebet »voldelig« indebærer, at konflikten skal have givet sig udslag i mindst én hændelse, der kan karakteriseres som voldelig. Hermed sigtes navnlig til voldelige angreb, hvor en eller flere personer med tilknytning til en persongruppe har overfaldet en eller flere personer med tilknytning til en anden gruppe. Også situationer, hvor en eller flere personer fra de involverede grupper er stødt sammen efter aftale eller indbyrdes forståelse, og hvor der derfor ikke kan siges at være tale om et egentligt angreb, er omfattet, hvis sammenstødet har indebåret en voldelig konfrontation.

For at en konflikt kan anses for voldelig, skal der dog være tale om et voldeligt præg af en vis styrke. Handlinger, som alene må anses for omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold, vil således ikke i sig selv kunne føre til, at en konflikt skal betragtes som voldelig. Simpel vold omfatter eksempelvis i almindelighed slag, spark og lignende.

Den foreslåede bestemmelse tager derimod navnlig sigte på tilfælde, hvor der som led i konflikten er sket angreb eller sammenstød under anvendelse af stik- eller slagvåben eller lignende. Anvendelse af skydevåben mv. vil også medføre, at konflikten skal betragtes som voldelig. Som udgangspunkt må der således som led i konflikten være begået handlinger, der som minimum kan karakteriseres som kvalificeret vold, jf. straffelovens § 245.

Det er ikke en betingelse, at der er tale om en gensidigt voldelig konflikt. Der vil også være tale om en verserende voldelig konflikt i den foreslåede bestemmelses forstand i tilfælde, hvor en gruppe af personer ensidigt forfølger en anden gruppe af personer. I sådanne tilfælde vil konflikten dog alene have konsekvenser for adgangen til at modtage besøg for personer med tilknytning til den gruppe i konflikten, der udfører angrebene.

Begrebet »verserende« indebærer, at der skal være en aktuel risiko for yderligere hændelser af den ovenfor nævnte karakter. Det gælder, uanset om et besøg kan frygtes at virke som katalysator for yderligere hændelser eller ej.

Det vil bero på et politifagligt skøn, om der er tale om en verserende voldelig konflikt. Det vil i den forbindelse i almindelighed kunne lægges til grund, at der vil være en

aktuel risiko for yderligere voldelige hændelser, og at den voldelige konflikt således fortsat er verserende, hvis konflikten inden for de seneste tre måneder er kommet til udtryk i en eller flere voldelige hændelser.

Finder der en ny voldelig hændelse sted i denne periode, vil konflikten i almindelighed fortsat skulle anses for at være aktuelt voldelig i yderligere en periode på tre måneder. Der kan imidlertid også være tale om en verserende voldelig konflikt, selv om der er forløbet mere end tre måneder, uden at der har fundet voldelige hændelser sted. En sådan længere periode uden angreb kan således ikke i sig selv tages som udtryk for, at risikoen for nye voldelige hændelser er drevet over.

Der kan således være flere grunde til, at en konflikt i en periode ikke konkret har givet sig udslag i voldelige angreb eller sammenstød. Der kan f.eks. være tale om, at de grupper, der er involveret i konflikten, har haft behov for at bruge tid på at planlægge et nyt angreb eller for at skaffe våben.

Endvidere kan der f.eks. være tale om, at flere af en gruppes medlemmer har været frihedsberøvet. Den eller de pågældende grupper kan derfor have ønsket at afvente f.eks. prøveløsladelse af en eller flere af de frihedsberøvede medlemmer, således at den enkelte gruppe vil stå stærkere ved et senere angreb.

Også mere tilfældige omstændigheder kan have betydet, at de stridende grupper ikke fysisk er stødt sammen, ligesom der kan være tale om, at de pågældende grupper nok har haft sammenstød, men at disse ikke har haft en voldelig karakter.

I det politifaglige skøn af, om der er en aktuel risiko for nye voldelige hændelser mv., kan der indgå andre momenter. Politiet vil således – ud over den forløbne tid siden seneste voldelige hændelse – eksempelvis kunne lægge vægt på, om personer med tilknytning til de involverede persongrupper er eller har været i besiddelse af våben som led i konflikten, eller om der som led i konflikten anvendes eller har været anvendt skud- eller stiksikre veste eller lignende, ligesom episoder med utryghedsskabende adfærd i øvrigt vil kunne tillægges betydning.

Sådanne handlinger vil kunne tale for, at der fortsat er en aktuel risiko for voldelige hændelser, uanset om der har været tale om en forberedelse af eller en forholdsregel mod et voldeligt angreb eller sammenstød. Det vil i den forbindelse tillige kunne tillægges betydning, om konflikten har ført til oprettelse af visitationszoner.

Herudover vil også andre momenter af relevans kunne indgå i den politifaglige vurdering af risikosituationen. Omvendt vil der også kunne forekomme særlige tilfælde, hvor der ikke kan siges at være en aktuel risikosituation, selv om der har fundet en voldelig hændelse sted inden for de seneste tre måneder. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er et klart grundlag for at anse den voldelige konflikt som afsluttet, f.eks. hvis den ene gruppe i konflikten må anses for opløst.

Bestemmelsen vil alene ramme personer med tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i den verserende voldelige konflikt. Denne betingelse indebærer, at mindst én af de handlinger, som medfører, at konflikten anses for verserende voldelig, jf. herom ovenfor, skal være begået af en person, der er tilknyttet den gruppe, som varetægtsarrestanten er knyttet til.

Det er i den forbindelse uden betydning, om der er tale om et (første) angreb, eller om handlingen er begået som eksempelvis et modangreb eller en hævnaktion. Det er heller ikke nogen betingelse, at gruppen som helhed står bag voldshandlingen.

Det er imidlertid en betingelse, at voldsudøvelsen er begået som led i konflikten. Dette indebærer eksempelvis, at et enkelt voldeligt angreb vil kunne begrænse muligheden for besøg for varetægtsarrestanter tilknyttet den angribende gruppe, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt. Hvis der senere udføres en hævnaktion, vil også varetægtsarrestanter, som er tilknyttet den gruppe, som tager hævn, være omfattet af bestemmelsen, forudsat at betingelserne i øvrigt er til stede.

Begrebet »konflikt« skal forstås bredt. Enhver uoverensstemmelse eller uenighed mellem to eller flere grupper vil kunne udgøre en konflikt i den foreslåede bestemmelses forstand. Det er uden betydning for vurderingen af, om en konflikt er omfattet af den foreslåede bestemmelse, hvad der er årsagen til konflikten, og hvad konflikten drejer sig om. Det er ligeledes uden betydning, om konflikten er begrundet i et eller flere forhold. Det vil bero på et politifagligt skøn, om der er tale om en konflikt.

Det er en betingelse for den foreslåede ordnings anvendelse, at der inden for den gruppe, som varetægtsarrestanten skønnes knyttet til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse efter straffelovens § 180. De våbentyper, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse, svarer således til de våbentyper, der er omfattet af straffelovens § 192 a, stk. 1.

Denne betingelse skal ses i lyset af, at hvis en part i en konflikt mellem forskellige grupper på et tidspunkt i konflikten har anvendt et så alvorligt våben mv., som de omfattede, må konflikten i almindelighed antages at have en sådan grad af alvor, at den vil kunne udvikle sig til en trussel mod tilfældige personer.

Det er ikke en betingelse, at gruppen som helhed står bag anvendelsen af skydevåben mv., men det er en betingelse, at skydevåbnet mv. er anvendt som led i konflikten. Er der således anvendt skydevåben mv. en enkelt gang, uden at der i øvrigt foreligger en konflikt, vil den foreslåede ordning ikke kunne finde anvendelse.

Det er ikke en betingelse, at anvendelsen af skydevåben mv. er sket som led i den voldsudøvelse, som gør, at konflikten betragtes som verserende voldelig, jf. herom ovenfor. Også

i tilfælde, hvor der ikke aktuelt har været anvendt skydevåben, men hvor konflikten ikke desto mindre må karakteriseres som verserende voldelig, vil besøg kunne modsættes, hvis der én gang tidligere har været anvendt skydevåben mv. som led i konflikten. Det gælder, uanset hvor lang tid der måtte være gået siden anvendelsen af skydevåbnet mv.

Eksempelvis vil besøg i almindelighed kunne modsættes for personer med tilknytning til en gruppe, der flere år tidligere har anvendt et skydevåben som led i en konflikt med en anden persongruppe, og som nu har begået et knivoverfald mod den anden gruppe som led i samme konflikt. I dette tilfælde vil betingelsen om anvendelse af skydevåben mv. være opfyldt, ligesom betingelsen om, at konflikten skal være verserende voldelig, vil være opfyldt i kraft af knivoverfaldet.

Omvendt vil anvendelsen af et skydevåben mv. også i sig selv kunne udgøre den begivenhed, som medfører, at en konflikt nu må betegnes som verserende voldelig. Anvendelsen af et skydevåben mv. vil således i sig selv kunne være den udløsende begivenhed, som bevirker, at besøg kan modsættes, uanset at der ikke herudover er begået voldshandlinger inden for den pågældende gruppe.

Eksempelvis vil adgangen til besøg kunne modsættes for varetægtsarrestanter med tilknytning til en gruppe, der nu har anvendt et skydevåben som led i en konflikt med en anden persongruppe, uanset at der aldrig tidligere har været begået voldshandlinger eller har været anvendt skydevåben som led i konflikten.

Her vil den aktuelle anvendelse af skydevåbnet således i sig selv opfylde både betingelsen om, at der skal være anvendt skydevåben mv., og betingelsen om, at konflikten skal være verserende voldelig. I begge tilfælde vil adgangen til besøg alene kunne modsættes for varetægtsarrestanter, der skønnes at have tilknytning til den gruppe som den eller de personer, der har anvendt skydevåbnet mv. tilhører.

Det bemærkes, at den foreslåede ordning ikke vil kunne finde anvendelse, hvis ganske særlige grunde gør sig gældende.

Det bemærkes i den forbindelse, at besøg også fra nærtstående som det klare udgangspunkt under de foreslåede omstændigheder vil kunne modsættes.

Ganske særlige grunde vil navnlig kunne foreligge, hvis humanitære eller lignende tungtvejende hensyn gør sig gældende.

I tilfælde, hvor den foreslåede ordning ikke vil kunne finde anvendelse, idet ganske særlige grunde gør sig gældende, vil der være mulighed for at træffe bestemmelse om, at besøg skal gennemføres under overværelse af politiet, hvis betingelserne herfor er opfyldt, jf. den foreslåede § 771, stk. 4.

Forslaget indebærer, at politiet træffer afgørelse om, hvor-

vidt adgangen til at modtage besøg kan modsættes under de foreslåede omstændigheder.

Det vil i den forbindelse være politiets oplysninger, som vil skulle danne grundlag for afgørelsen i de pågældende sager. Dette gælder såvel i forhold til oplysninger om varetægtsarrestantens tilknytning til en rocker- eller bandegruppering mv. som i forhold til oplysninger om hvorvidt den, der ansøger om besøg har tilknytning til en sådan gruppering.

I forbindelse med politiets afgørelse kan politiet eksempelvis lægge vægt på oplysninger om det strafbare forhold og eventuelle tidligere forhold, ligesom der kan lægges vægt på oplysninger om arrestanten og den person, der ansøger om at besøge arrestanten. Der kan endvidere lægges vægt på rapportmateriale fra politiets efterretnings- og analyseenheder, der beskriver, hvorfor politiet på dette stadie i efterforskningen mener, at pågældende muligt har tilknytning til en rocker- eller bandegruppering, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt.

Nægter politiet besøg, skal varetægtsarrestanten underrettes herom, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse. Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg eller krav om kontrol forelægges retten til afgørelse. Arrestanten har altid ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.

Det følger af den foreslåede § 771, stk. 4, at politiet kan forlange, at besøg til en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal finde sted under kontrol, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Stk. 1, 4.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Den foreslåede regel udgør et supplement til de eksisterende regler om besøgskontrol. Ved ordet kontrol« forstås, at varetægtsarrestanten skal have overværet sit besøg.

Anvendelsen af den foreslåede ordning forudsætter, at varetægtsarrestanten efter politiets oplysninger skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, hvor de pågældende personer tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet.

Spørgsmålet om, hvorvidt en gruppe af personer »tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet«, vil bero på en politifaglig vurdering.

Den foreslåede betingelse vil omfatte tilfælde, hvor gruppens medlemmer står bag organiseret eller systematisk kriminalitet, men også situationer, hvor (nogle af) de enkeltpersoner, som har tilknytning til gruppen, hver især har begået lovovertrædelser af en sådan grovhed og i et sådant omfang eller antal, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig, falder ind under bestemmelsen.

Det er således ikke et krav, at alle de personer, der har en fastere tilknytning til gruppen, er dømt for kriminalitet, men det kræves, at andelen af personer, som er dømt, i sammenhæng med antallet og grovheden af de kriminelle forhold gør, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig. Vurderingen heraf forudsættes at være baseret på fældende strafferetlige afgørelser.

Ved vurderingen af, om personerne knyttet til gruppen samlet set står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, vil der endvidere skulle lægges vægt på, om de pådømte forhold er overtrædelser af straffeloven, og om overtrædelserne har ført til idømmelse af ubetingede fængselsstraffe. Det vil ligeledes skulle tillægges betydning, hvor lang tid der er gået, siden forholdene blev begået. Hvis forholdene er begået af personer, der må anses for ledende eller toneangivende figurer inden for gruppen, vil dette ligeledes skulle tillægges betydelig vægt.

Der tænkes med den foreslåede betingelse særligt på rocker- og bandegrupperinger mv.

Det er ikke en betingelse, at varetægtsarrestanten er sigtet for rocker- eller banderelateret kriminalitet, ligesom det ikke er en betingelse, at varetægtsarrestanten er sigtet for at have begået kriminalitet, der kan karakteriseres som omfattende og alvorlig.

Anvendelsen af den foreslåede ordning forudsætter, at varetægtsarrestanten efter politiets oplysninger skønnes at indtage en »ledende eller koordinerende rolle« i den pågældende gruppe. Begrebet indebærer, at den pågældende enten officielt er udnævnt til at varetage en ledende funktion i gruppen eller blot gennem sin adfærd og sine handlinger har påtaget sig en styrende rolle i gruppen i forhold til gruppens aktiviteter og udvikling, f.eks. i forhold til rekruttering af nye medlemmer, opbygning af alliancer, påvirkning af konfliktssituationer samt tilpasning af territorier og kriminelle markeder.

Forslaget indebærer, at politiet træffer afgørelse om, hvorvidt en varetægtsarrestants besøg kan være overværede. Det bemærkes i den forbindelse, at det vil bero på et politifagligt skøn, om en varetægtsarrestant kan antages at indtage en ledende eller koordinerende rolle i den gruppering, som den pågældende har en tilknytning til.

Det bemærkes, at den foreslåede ordning ikke vil kunne finde anvendelse, hvis det er åbenbart, at de nævnte foranstaltninger ikke er nødvendige af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Med udtrykket »ordensmæssige hensyn« sigtes navnlig til foranstaltninger til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø og trivsel i bred forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forhold til personalet.

Med udtrykket »sikkerhedsmæssige hensyn« sigtes navnlig til foranstaltninger til opretholdelse af frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at varetægtsarrestanterne undvi-

ger, og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at varetægtsarrestanterne begår kriminalitet under anbringelsen, f.eks. i form af trusler eller vold mod personalet eller medindsatte, fængselsoptøjer, samt handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg.

Med udtrykket »hensyn til at forebygge kriminalitet« sigtes til kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner.

Hvis lovforslaget vedtages kan de nævnte foranstaltninger iværksættes, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Denne undtagelse tager navnlig sigte på tilfælde, hvor der er tale om besøg med nærtstående.

Ved nærtstående personer forstås ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem varetægtsarrestanten har en sådan tilknytning, at det kan ligestilles med de nævnte familiebånd.

I forhold til denne persongruppe vil der være en formodning for, at det er åbenbart, at de foreslåede foranstaltninger ikke er nødvendige at iværksætte af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Dette gælder dog ikke nærtstående, der har tilknytning til den samme gruppering som varetægtsarrestanten, hvor de foreslåede foranstaltninger derfor som det klare udgangspunkt vil kunne iværksættes.

Også i situationer, hvor politiet er i besiddelse af oplysninger om, at en varetægtsarrestant har misbrugt eller vil misbruge adgangen til at kommunikere med nærtstående til at opretholde en kontakt med den pågældendes gruppering vil de foreslåede foranstaltninger kunne iværksættes i forhold til nærtstående.

Dette gælder navnlig i tilfælde, hvor varetægtsarrestanten gennem kommunikation med nærtstående har opretholdt eller forsøgt at opretholde sin position som ledende eller koordinerende i rocker- eller bandemiljøet mv. og i kraft heraf har understøttet eller direkte deltaget i planlægning eller udførsel af ulovlige aktiviteter.

Forslaget indebærer, at politiet træffer afgørelse om, hvorvidt adgangen til at modtage besøg kan kontrolleres under de foreslåede omstændigheder. Det vil i den forbindelse være politiets oplysninger, som vil skulle danne grundlag for afgørelsen i de pågældende sager, ligesom det vil være politipersonale, der forestår den pågældende kontrol.

I forbindelse med politiets afgørelse kan politiet eksempelvis lægge vægt på oplysninger om det strafbare forhold og eventuelle tidligere forhold, ligesom der kan lægges vægt på oplysninger om arrestanten og den person, der ansøger om at besøge arrestanten. Der kan endvidere lægges vægt

på rapportmateriale fra politiets efterretnings- og analyseenheder, der beskriver, hvorfor politiet på dette stadie i efterforskningen mener, at pågældende muligt indtager en ledende eller koordinerende rolle i en rocker- eller bande-gruppering.

Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg eller krav om kontrol forelægges retten til afgørelse. Arrestanten har altid ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.

Til nr. 4

Efter retsplejelovens § 772 har en varetægtsarrestant ret til at modtage og afsende breve. Politiet kan gennemse brevene inden modtagelsen eller afsendelsen. Politiet skal snarest muligt udlevere eller sende brevene, medmindre indholdet vil kunne være til skade for efterforskningen eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.1.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det følger af den foreslåede ændring af § 772, stk. 1, 3. pkt., at politiet kan undlade at udlevere eller sende breve, hvis varetægtsarrestantens forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 772 vil medføre, at bestemmelsen kan anvendes over for varetægtsarrestanter, der er undvigelsestruet.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko kan der bl.a. lægges vægt på kriminalitetens art, forventet domslængde, spørgsmål om udvisning, varetægtsarrestantens tilknytning til Danmark, varetægtsarrestantens tilhørsforhold til bander, varetægtsarrestantens netværk, samt varetægtsarrestantens evne og vilje til at undvige.

Der vil efter omstændighederne bl.a. også kunne lægges vægt på oplysninger om aktuel adfærd, samt eventuelle konfliktdmeldinger i bandemiljøet.

Til nr. 5

Det følger af retsplejelovens § 777, stk. 1, 4. pkt., at arrestanten ikke uden rettens godkendelse må forlade institutionen, bortset fra de tilfælde, der er nævnt i § 771, stk. 2.

Det følger af den foreslåede ændring af retsplejelovens § 777, stk. 1, 4. pkt., arrestanten ikke uden rettens godkendelse må forlade institutionen bortset fra de tilfælde, der er nævnt i § 771, stk. 5.

Med lovforslagets § 1, nr. 3, foreslås der indført nye stykker i retsplejelovens § 771. Stk. 2 bliver herefter stk. 5.

Henvisningen til § 771, stk. 2, i lovens § 777, stk. 1, der bliver til § 771, stk. 5, skal som en konsekvens heraf ændres til en henvisning til § 771, stk. 5.

Til nr. 6

Efter retsplejelovens § 854, stk. 1, kan retten under hovedforhandlingen i 1. instans tillade, at tiltalte deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der alene er spørgsmål om bøde eller fængsel indtil 1 år, konfiskation, rettighedsfrakendelse eller tvangsbøder. Bestemmelsen finder ikke anvendelse i nævningsager, jf. § 890, stk. 2.

Det følger af den foreslåede § 854, stk. 2, retten kan bestemme, at tiltalte deltager i retsmøder under hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med de pågældende retsmøder og sagens øvrige omstændigheder

Den foreslåede bestemmelse i § 854, stk. 2, vil medføre, at retten kan bestemme, at tiltalte deltager i et retsmøde under hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis tiltalte vurderes undvigelsestruet.

I praksis vil bestemmelsen navnlig kunne tænkes anvendt over for tiltalte, der er varetægtsfængslet eller undergivet anden frihedsberøvende foranstaltning efter reglerne i retsplejelovens kapitel 70.

Ved vurderingen af tiltaltes undvigelsesrisiko kan der bl.a. lægges vægt på kriminalitetens art, forventet domslængde, spørgsmål om udvisning, tiltaltes tilknytning til Danmark, tiltaltes tilhørsforhold til bander, tiltaltes netværk, samt den tiltaltes evne og vilje til at undvige. I forhold til den konkrete vurdering af risiko for undvigelse i forbindelse med afholdelse af et retsmøde vil der efter omstændighederne bl.a. også kunne lægges vægt på oplysninger om aktuel adfærd, eventuelle konfliktudmeldinger i bandemiljøet, mulighed for tilhørere, samt risiko for befrielse. Kriminalforsorgen vurderer både generelt og konkret undvigelsesrisiko for indsatte, eksempelvis i forbindelse med placering og transport. Vurderingerne udfærdiges på baggrund af informationer fra politi, andre myndigheder og kriminalforsorgens egne oplysninger. Forslaget indebærer, at retten kan træffe bestemmelse om en sådan deltagelse, selv om der ikke alene bliver tale om spørgsmål om bøde eller fængsel indtil 1 år, konfiskation, rettighedsfrakendelse, tvangsbøder eller erstatning.

Bestemmelsen forudsættes bl.a. anvendt i sager med flere tiltalte, hvor en af de tiltalte f.eks. er tiltalt for færre forhold end de andre, samt i større sager som berammes med adskillige retsmøder, hvor retten henset til formålet med visse af disse retsmøder finder det ubetænkeligt at den tiltalte deltager via telekommunikation med billede.

Bestemmelsen kan alene anvendes i forbindelse med retsmøder under hovedforhandlingen, hvor retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med de pågældende retsmøder. Bestemmelsen kan som udgangspunkt ikke anvendes til

at lade tiltalte deltage i samtlige dele af hovedforhandlingen via telekommunikation med billede.

Det vil bero på en konkret helhedsvurdering, om det vil være ubetænkeligt, at tiltalte deltager i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation med billede. Ved vurderingen kan bl.a. indgå tiltaltes og forsvarerens begrundelse for et ønske om tiltaltes personlige deltagelse, og om tiltaltes tiltaltpunkter behandles i det pågældende retsmøde.

Det forudsættes, at retten træffer afgørelse på baggrund af anklagemyndighedens begæring herom.

Det følger af retsplejelovens § 917, stk. 1, at den foreslåede bestemmelse vil kunne anvendes i forbindelse med ankesager, som omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld.

Bestemmelsen forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

Hensynet til at kunne gennemføre en smidig hovedforhandling kan ligeledes indgå i rettens vurdering. Det bemærkes dog i forlængelse heraf, at der skal være konkrete holdpunkter for at antage, at der vil blive rejst spørgsmål vedrørende den tiltalte for på denne baggrund ikke at fremstille den tiltalte ved anvendelse af telekommunikation med billede.

Til nr. 7

Det fremgår af retsplejelovens § 854, stk. 3, at forsvareren skal deltage i retsmødet på samme sted som tiltalte, hvis retten har givet tilladelse som nævnt i stk. 1, medmindre retten finder det ubetænkeligt, at forsvareren i stedet møder frem i retten.

Det følger af den foreslåede ændring af § 854, stk. 3, at forsvareren skal deltage i retsmødet på samme sted som tiltalte, hvis retten har truffet bestemmelse i medfør af stk. 2, medmindre retten finder det ubetænkeligt, at forsvareren i stedet møder frem i retten.

Den foreslåede ændring af § 854, stk. 3, vil medføre, at bestemmelsen i retsplejelovens § 854, stk. 3, tilsvarende vil finde anvendelse, hvis retten har truffet bestemmelse i medfør af stk. 2.

Tiltaltes forsvarer skal som udgangspunkt være sammen med tiltalte og dermed ligeledes deltage i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation. Tiltalte bør kunne tale direkte med forsvareren, uden at nogen overhører samtalen, og forsvarerens fysiske tilstedeværelse er generelt en bedre støtte for tiltalte, end hvis forsvareren optræder med et billede på en skærm. Hvis retten finder det ubetænkeligt, at forsvareren i stedet møder frem i retten, bør der dog være mulighed herfor.

Til nr. 8

Det fremgår af retsplejelovens § 890, stk. 2, at reglerne i § 854, § 871, stk. 6, og § 878 ikke finder anvendelse i nævningesager.

Det følger af den foreslåede ændring af § 890, stk. 2, at § 854, stk. 1, ikke finder anvendelse i nævningesager.

Den foreslåede ændring af § 890, stk. 2, vil medføre, at den foreslåede bestemmelse i § 854, stk. 2, finder anvendelse i nævningesager.

Til § 2

Til nr. 1

Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, håndjern kan anvendes, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, for at forhindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller for at forhindre undvigelse. Håndjern må ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Der er ikke efter de gældende regler mulighed for generelt at anvende håndjern i forbindelse med de indsattes fravær fra institutionerne.

Det følger af den foreslåede § 65 a, stk. 1, at håndjern kan anvendes ved den indsattes enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Bestemmelsen finder ikke anvendelse ved den indsattes enkeltstående fravær ved besøg hos nærtstående.

Den foreslåede bestemmelse i § 65 a, stk. 1, vil medføre, at håndjern kan anvendes ved den indsattes enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, skal således ikke være opfyldt.

Baggrunden for reglen er, at den største trussel for undvigelse kommer fra varetægtsarrestanter og afsonere i lukkede fængsler/arresthuse, samt at risikoen for undvigelse er størst, når myndighederne af forskellige årsager skal håndtere denne gruppe af personer uden for institutionerne. Baggrunden er derudover, at behovet for at anvende håndjern ofte ikke vil være begrundet i en aktuel adfærd, der konkret indikerer, at eksempelvis en undvigelse er nært forestående.

For så vidt angår persongruppen omfattet af den foreslåede bestemmelse bemærkes det, at det følger af straffuldbyrdelseslovens § 22, stk. 2, at fuldbyrdelse af straf som udgangspunkt skal ske i lukket fængsel, når straffen er på 5 år eller mere. Det følger bl.a. derudover af straffuldbyrdelseslovens § 22, stk. 3, at fuldbyrdelse af straf i fængsel kan ske i lukket fængsel, hvis det må anses for nødvendigt for at forebygge overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen eller som led i kriminalforsorgens indsats mod radikaliserings og ekstremisme, og af stk. 4, at det samme gælder, hvis der efter de i øvrigt foreliggende oplysninger

om den dømte og efter kriminalitetens art er bestemte grunde til at antage, at den dømte ved anbringelse i åbent fængsel vil undvige eller begå strafbart eller groft disciplinært forhold eller udvise anden adfærd, der er åbenbart uforenelig med ophold i åbent fængsel. Det bemærkes endvidere, at en sigtet bl.a. kan varetægtsfængsles efter retsplejelovens § 762, stk. 1, hvortil det er et krav, at den mistænkte lovovertrædelse efter loven kan føre til fængsel i 1 år og 6 måneder.

Enkeltstående fravær i forbindelse med eksempelvis afsoneres udgang til særlige formål efter udgangsbekendtgørelsens § 31 vil være omfattet af den foreslåede bestemmelse. Som nævnt nedenfor vil bestemmelsen også skulle gælde for varetægtsarrestanter m.fl. De nævnte persongrupper fravær til eksempelvis retsmøder i forbindelse med fristforlængelser vil således også være omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Mere regelmæssig fravær, herunder f.eks. regelmæssig udgang efter udgangsbekendtgørelsens kapitel 9, vil ikke være omfattet af forslaget.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse ved indsattes enkeltstående fravær ved besøg hos »nærtstående«.

Ved »nærtstående« forstås ægtefæller eller samlevende, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den indsatte har en sådan tilknytning, at den kan ligestilles med disse familiebånd.

En generel adgang til at anvende håndjern ved den indsatte enkeltstående fravær fra lukket fængsel eller arresthus vil efter Justitsministeriets opfattelse give kriminalforsorgen mulighed for effektivt at hindre undvigelse mens den indsatte opholder sig uden for institutionen f.eks. i forbindelse med transport eller ledsaget udgang til retsmøder eller til sygehusbehandling.

Det bemærkes, at den foreslåede regel ikke medfører en pligt for kriminalforsorgen til at anvende håndjern ved den indsattes fravær fra det lukkede fængsel eller arresthus. Håndjern må ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelser og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. Der består dog en formodning for, at anvendelse af håndjern i det foreslåede tilfælde vil være proportionalt, da risikoen for undvigelse er størst, når myndighederne af forskellige årsager skal håndtere denne gruppe af personer uden for institutionerne.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der i medfør af den foreslåede § 65 a, stk. 4, blive foretaget ændringer i bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner.

Det vil således i den nævnte bekendtgørelse nærmere blive fastsat, at den indsatte ikke har krav på en begrundelse for anvendelsen af håndjern i det nævnte tilfælde. Der lægges samtidig op til ikke at indføre en pligt for kriminalforsorgen

til at udarbejde rapport om anvendelse af håndjern i det nævnte tilfælde.

Det vil endvidere i medfør af retsplejelovens § 776 blive fastsat, at bestemmelsen også vil finde anvendelse for vare-tægtsarrestanter.

Hvis lovforslaget vedtages vil der endvidere i medfør af retsplejelovens § 765, stk. 7, § 777, stk. 2, og § 811, stk. 3, og straffelovens § 73 a, stk. 2, blive foretaget ændringer i bekendtgørelse nr. 481 af 29. april 2019 om undersøgelse af person samt anvendelse af magt og håndjern i forbindelse med kriminalforsorgens transport af visse domfældte og arrestanter. Det vil i den forbindelse blive fastsat, at bestemmelsen med tilhørende administrative regler også vil finde anvendelse for personer anbragt i institution eller hospital m.v. i medfør af retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3 eller 4, personer anbragt i hospital m.v. i medfør af retsplejelovens § 777, stk. 1, personer indlagt på hospital for sindslidende m.v. i medfør af retsplejelovens § 809, stk. 2, og personer anbragt i hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af straffelovens §§ 68 eller 69.

Det følger af straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 1, at afgørelser, der træffes af en myndighed inden for kriminalforsorgen, ikke kan påklages til højere administrativ myndighed. Der lægges op til ikke at indføre en administrativ klageadgang for afgørelser truffet i medfør af den foreslåede bestemmelse.

Det følger af den foreslåede § 65 a, stk. 2, at kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om, at en indsat i institutionen i en periode på op til 4 uger, kan ilægges håndjern ved ophold uden for cellen, hvis den indsatte har optrådt voldeligt over for personale ansat i institutionerne, den indsatte udviser en grov eller gentagen utilladelig adfærd over for personale ansat i institutionerne, eller hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod personale ansat i institutionerne.

Den foreslåede § 65 a, stk. 2, vil medføre, at kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om, at en indsat i institutionen kan ilægges håndjern ved ophold uden for cellen i en periode på op til 4 uger, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Baggrunden for reglen er, at der efter de eksisterende regler skal foreligge konkret nødvendighed for hver håndjærnsbe-lægning, og at håndjern aktuelt kun anvendes i begrænset omfang i kriminalforsorgens fængsler og arrester, idet anvendelsen primært sker i forbindelse med behov for pacifi-cering af en indsat efter magtanvendelse. Den foreslåede regel vil have til hensigt at gøre det muligt i højere grad at afværge voldsepisoder og utilladelig adfærd mod ansatte i landets fængsler og arrester.

Den foreslåede bestemmelse om bandetilknyttede har sær-ligt til formål at imødegå koordinerede angreb mod fæng-

selspersonalet. Når en eller flere bandetilknyttede har begået et overfald på fængselspersonalet har det erfaringsmæssigt vist sig, at der i den efterfølgende tid er et konfliktoptrap-pende miljø, ligesom det har vist sig, at et overfald kan føre til flere.

Med den foreslåede ordning vil der blive tale om en regel, der gør det muligt at anvende håndjern på de ovennævnte grupper af indsatte i institutionen ved ophold uden for cellen i løbet af den periode, som foranstaltningen gælder.

Ved ophold uden for cellen forstås primært situationer, hvor den pågældende ledsages af personalet fra én lokalitet i fængslet til en anden.

De almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvalt-ningsloven og forvaltningsretlige grundsætninger, vil finde anvendelse. En afgørelse om anvendelse af håndjern efter den foreslåede bestemmelse skal således leve op til forvalt-ningsretlige krav om f.eks. klagevejledning og begrundelse.

Proportionalitetsprincippet skal i den forbindelse være iagt-taget både i forhold til iværksættelse af foranstaltningen, samt i forhold til fastsættelsen af den periode, hvor foran-staltningen skal gælde. Foranstaltningen skal ikke oprethol-des længere tid, end det er nødvendigt.

Der er mulighed for at forlænge perioden, hvis betingelserne fortsat er opfyldt. Dette kræver således en ny afgørelse på baggrund af en konkret og aktuel vurdering.

Med begrebet »har optrådt voldeligt over for personale ansat i institutionerne« sigtes navnlig til voldelige angreb, hvor en eller flere indsatte har overfaldet en eller flere ansatte i institutionen.

Handlinger, som må anses for omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold, vil i sig selv kunne føre til, at en ad-færd skal betragtes som voldelig. Det omfatter eksempelvis i almindelighed slag, spark og lignende.

Med begrebet »grov eller gentagen utilladelig adfærd over for personale ansat i institutionerne« forstås, at den indsatte har udøvet en adfærd over for personalet, der kan betegnes som grov, herunder f.eks. ved at have fremsat trusler mod personalet. Med gentagen utilladelig adfærd forstås, at den indsatte over tid er blevet mere konfliktsøgende over for personalet dog uden, at det er et krav, at den indsatte har udøvet vold eller fremsat egentlige trusler mod personalet.

Spørgsmålet om, hvorvidt en indsat har opført sig groft eller gentagent utilladeligt over for personalet vil bero på en kon-kret fængselsfaglig vurdering. Der stilles dog krav om, at adfærden over for personalet kan betegnes som enten grov eller gentagen. Enkeltstående episoder, hvor en indsat har udvist utilladelig adfærd, der ikke kan betegnes som grov, er således ikke omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde.

Begrebet »en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet« indebærer, at der må

foreligge en antagelse om en stærk tilknytning til gruppen som sådan. Forslaget omfatter således ikke indsatte med en løsere tilknytning til den pågældende persongruppe. Det blotte bekendtskab med enkeltpersoner fra den pågældende gruppe falder således uden for den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

Der tænkes med den foreslåede betingelse særligt på rocker- og bandegrupperinger mv. Det er ikke en betingelse, at den dømte afsoner en straf for rocker- eller banderelateret kriminalitet, ligesom det ikke er en betingelse, at den dømte selv har begået kriminalitet, der kan karakteriseres som omfattende og alvorlig.

Det vil i den forbindelse i forhold til den indsatte tilknytning til en rocker- eller bandegruppering være oplysninger fra politiet, som vil skulle danne grundlag for kriminalforsorgens afgørelse i de pågældende sager.

Det afgørende for at bringe den foreslåede bestemmelse i anvendelse er på det punkt alene, at den indsatte ifølge politiets skøn har en sådan tilstrækkelig tilknytning til den pågældende persongruppe.

Det forhold, at en indsat på tidspunktet for indsættelsens påbegyndelse har haft tilknytning til rocker- og bandemiljøet mv., men under afsoningen har forladt dette miljø, vil som udgangspunkt indebære, at den pågældende ikke længere har den fornødne tilknytning til gruppen.

En tilknytning til en rocker- eller bandegruppe mv., der først er opstået under afsoningen, vil medføre, at den indsatte er omfattet af den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

Som grupper anses ikke kun formaliserede grupper med en fast struktur og rollefordeling medlemmerne imellem, et fast tilholdssted og med navn eller lignende. Bestemmelsen omfatter også mere løse grupperinger, hvis gruppen dog virker med et fælles sigte eller mål og/eller har et fast reaktionsmønster i bestemte situationer, f.eks. at personerne i gruppen som regel bliver alarmeret og instrueret via telefon- eller sms-kæder i forbindelse med bestemte voldelige eller truende begivenheder, som indtræffer.

Spørgsmålet om, hvorvidt en gruppe af personer »tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet«, vil bero på en politifaglig vurdering.

Den foreslåede betingelse vil omfatte tilfælde, hvor gruppens medlemmer står bag organiseret eller systematisk kriminalitet, men også situationer, hvor (nogle af) de enkeltpersoner, som har tilknytning til gruppen, hver især har begået lovovertrædelser af en sådan grovhed og i et sådant omfang eller antal, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig, falder ind under bestemmelsen.

Det er således ikke et krav, at alle de personer, der har en fastere tilknytning til gruppen, er dømt for kriminalitet, men

det kræves, at andelen af personer, som er dømt, i sammenhæng med antallet og grovheden af de kriminelle forhold gør, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig. Vurderingen heraf forudsættes at være baseret på fældende strafferetlige afgørelser.

Ved vurderingen af, om personerne knyttet til gruppen samlet set står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, vil der endvidere skulle lægges vægt på, om de pådømte forhold er overtrædelser af straffeloven, og om overtrædelserne har ført til idømmelse af ubetingede fængselsstraffe. Det vil ligeledes skulle tillægges betydning, hvor lang tid der er gået, siden forholdene blev begået. Hvis forholdene er begået af personer, der må anses for ledende eller toneangivende figurer inden for gruppen, vil dette ligeledes skulle tillægges betydelig vægt.

Kriminalforsorgsområdet skal til brug for afgørelsen sikre sig, at der foreligger de nødvendige oplysninger fra politiet, og at disse ved eventuelle efterfølgende afgørelser er opdaterede.

Med begrebet »voldelige overfald mod personale ansat i institutionerne« sigtes navnlig til voldelige angreb, hvor en eller flere indsatte med tilknytning til persongruppen har overfaldet personale ansat i institutionerne. Dette kan både være overfald begået mod institutionspersonalet inden og uden for fængslet.

Handlinger, som må anses for omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold, vil i sig selv kunne føre til, at en konflikt skal betragtes som voldelig. Det omfatter eksempelvis i almindelighed slag, spark og lignende.

Det er med den foreslåede bestemmelse ikke et krav, at den konkrete indsatte har udøvet vold mod personalet.

Begrebet »aktuelt« indebærer, at der må være en aktuel risiko for yderligere hændelser af den ovenfor nævnte karakter. Det vil i den forbindelse i almindelighed kunne lægges til grund, at der vil være en aktuel risiko for yderligere voldelige hændelser, hvis volden inden for de seneste tre måneder er kommet til udtryk i en eller flere voldelige hændelser.

Finder der en ny voldelig hændelse sted i denne periode, vil volden i almindelighed fortsat skulle anses for at være aktuelt i yderligere en periode på tre måneder. Der kan imidlertid også være tale om en aktuel voldelig konflikt, selv om der er forløbet mere end tre måneder, uden at der har fundet voldelige hændelser sted. En sådan længere periode uden angreb kan således ikke i sig selv tages som udtryk for, at risikoen for nye voldelige hændelser er drevet over.

I skønnet af, om der er en aktuel risiko for nye voldelige hændelser mv., kan der indgå andre momenter. Kriminalforsorgen vil således – ud over den forløbne tid siden seneste voldelige hændelse – eksempelvis kunne lægge vægt på, om personer med tilknytning til de involverede persongrupper har opført sig konfliktsøgende over for personalet.

Omvendt vil der også kunne forekomme særlige tilfælde, hvor der ikke kan siges at være en aktuel risikosituation, selv om der har fundet en voldelig hændelse sted inden for de seneste tre måneder. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis gruppen må anses for opløst.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der i medfør af den foreslåede § 65 a, stk. 4, straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 3, og retsplejelovens § 776, blive foretaget ændringer i bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner, blive ændret. Det vil i den forbindelse blive fastsat, at bestemmelsen også vil finde anvendelse for varetægtsarrestanter.

Der vil derudover blive fastsat en administrativ klageadgang til den nævnte foranstaltning. En indsat vil dog ikke kunne påklage enkelte håndjernbelæggninger.

Der lægges samtidig op til ikke at indføre en pligt for kriminalforsorgen til at udarbejde rapport om de enkelte håndjernbelæggninger.

Det følger af den foreslåede § 65 a, stk. 3, at § 65, stk. 2 og 3, tilsvarende finder anvendelse.

Den foreslåede § 65 a, stk. 3, vil medføre, at håndjern ikke må anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb, samt at håndjern skal anvendes så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Det følger af den foreslåede § 65 a, stk. 4, at justitsministeren kan fastsætte regler om brugen af håndjern efter stk. 1 og 2, herunder at afgørelser efter stk. 1, ikke skal begrundes.

Efter de gældende administrative regler skal kriminalforsorgsområdet så hurtigt som muligt udarbejde rapport i Klientsystemets håndjerns- eller sikringscellemodul om anvendelse af håndjern.

Der vil ikke blive indført en tilsvarende pligt til at udarbejde rapport på baggrund af håndjernbelæggninger efter reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 65 a. Baggrunden herfor er, at der med § 65 a, stk. 1, foreslås indført en generel adgang til at anvende håndjern ved indsattes enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester, og at der ikke vil blive fastsat en administrativ klageadgang. Baggrunden er derudover, at afgørelser efter straffuldbyrdelseslovens § 65 a, stk. 2, muliggør anvendelse af håndjern ved ophold uden for cellen for en periode på op til 4 uger, hvorfor håndjernbelæggninger i perioden vil få et rutinemæssigt præg. Det vil derfor medføre et unødigt højt ressourceforbrug, hvis der skulle stilles krav om udarbejdelse af rapport på baggrund af håndjernbelæggninger efter disse bestemmelser.

Der forudsættes, at der i stedet fastsættes regler om registrering af brugen af håndjern efter den foreslåede § 65 a, stk. 1.

Efter forvaltningslovens §§ 22-24 har den, der får en afgørelse meddelt, krav på en begrundelse. Der lægges med den foreslåede regel op til, at justitsministeren kan fastsætte regler, der afskærer retten til begrundelse efter forvaltningsloven for så vidt angår afgørelser truffet i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 65 a, stk. 1. Baggrunden herfor er, at der med den foreslåede bestemmelse indføres en generel adgang til at anvende håndjern ved indsattes enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester, og at der ikke vil blive fastsat en administrativ klageadgang.

Det følger af den foreslåede § 65 b, at justitsministeren kan fastsætte regler om godkendelse af nye sikringsmidler. Reglerne i § 65 og § 65 a finder tilsvarende anvendelse ved anvendelsen af disse sikringsmidler.

Hvis lovforslaget vedtages, kan der blive fastsat nærmere administrative regler om godkendelse af nye sikringsmidler.

Formålet med bestemmelsen er at sikre muligheden for hurtigt at implementere eventuelle nye sikringsmidler og derved generelt eller konkret styrke sikkerheden i kriminalforsorgens institutioner. Sådanne sikringsmidler vil kunne øge muligheden for at sikre en indsats tilstedeværelse, samt undgå undvigelse og overfald på personale og medindsatte.

I takt med at sikkerhedsorganisationen i kriminalforsorgen opbygges og styrkes, stiger også organisationens muligheder for at undersøge, teste og implementere yderligere relevante værktøjer, herunder også sikringsmidler.

På nuværende tidspunkt kan kriminalforsorgen foruden sikringscelle anvende håndjern, herunder håndjernstransportbælte. Disse ville, efter en målrettet afsøgning af markedet og efter at være blevet testet, kunne suppleres med yderligere sikringsmidler. Det kunne være en form for store håndjern, som monteres på anklerne og som er forbundet med en ekstra lang kæde imellem, som vanskeliggør muligheden for at løbe. Der kan også være tale om andre former for fiksering, som vil være mere hensigtsmæssig at anvende ved eksempelvis længere transport eller i forbindelse med transport til læge, tandlæge og lignende, hvor håndjern må fjernes for at kunne afklæde sig, ligge på en briks eller sidde i en tandlægestol og lignende. Det kunne ligeledes være relevant at indføre flere eller andre muligheder for fiksering for at nedbringe anvendelsen af sikringscelle eller for at gøre anvendelsen heraf mere skånsom.

Betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 65 eller § 65 a skal være opfyldt for at anvende sikringsmidler godkendt i medfør af den foreslåede bestemmelse.

Til § 3

Til nr. 1

Det følger af straffelovens § 68, 2. pkt., at såfremt mindre

indgribende foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling m.v. ikke findes tilstrækkelige, kan det bestemmes, at en person, som er frifundet for straf i medfør af § 16 i straffeloven, skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg.

Det følger af den foreslåede ændring af § 68, 2. pkt., at begrebet »i hospital for sindslidende« ændres til »på psykiatrisk afdeling«.

Formålet med den foreslåede ændring er, at begrebet »psykiatrisk afdeling« skal erstatte det forældede begreb »hospital for sindslidende«. Der er i den forbindelse ikke tiltænkt nogle indholdsmæssige ændringer.

Til nr. 2

Det følger af straffelovens § 73 a, stk. 1, 1. pkt., at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om udgang m.v. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69.

Det følger af den foreslåede ændring af § 73 a, stk. 1, 1. pkt., at begrebet »i hospital for sindslidende« ændres til »på psykiatrisk afdeling«.

Formålet med den foreslåede ændring er, at begrebet »psykiatrisk afdeling« skal erstatte det forældede begreb »hospital for sindslidende«. Der er i den forbindelse ikke tiltænkt nogle indholdsmæssige ændringer.

Til nr. 3

Det følger af straffelovens § 73 a, stk. 1, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om udgang m.v. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Det fremgår videre, at justitsministeren i den forbindelse kan fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Bemyndigelsen er bl.a. udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1184 af 6. december 2012 (udgangsbekendtgørelsen).

Bekendtgørelsens §§ 2 og 3 indeholder regler om udgang m.v. for personer anbragt i henhold til dom efter straffelovens § 68, § 69 og § 73. Ledelsen på den boform eller overlægen på den afdeling, hvor den pågældende er anbragt kan efter de gældende regler træffe visse afgørelser om

udgang m.v. Det gælder dog ikke i de tilfælde, hvor afgørelseskompetencen er tillagt en myndighed. Det indebærer eksempelvis, at ledelsen på boformen eller overlægen på den psykiatriske afdeling ikke kan tilbagekalde en udgangstilladelse, der er udstedt af en myndighed, selvom ledelsen eller overlægen vurderer, at en sådan udgang ikke vil være forsvarlig.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.5.1 og 2.5.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det følger af den foreslåede § 73 a, stk. 1, 2. pkt., at justitsministeren i den forbindelse kan fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til overlægen på psykiatriske afdelinger samt til lederen og lederens stedfortræder på boformer, jf. § 108 i lov om social service, der drives af kommuner, regioner og private.

Formålet er at etablere lovhjemmel til, at kompetencen til at træffe afgørelser om udgang m.v. i visse tilfælde kan delegeres fra den myndighed, der som udgangspunkt nu er tillagt kompetencen, til ledelsen på den boform eller til overlægen på den hospitalsafdeling, hvor den pågældende person er anbragt.

Udtrykket »i den forbindelse« i det foreslåede 2. pkt. henviser til bestemmelsens 1. pkt., hvoraf følger, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er anbragt på psykiatriske afdelinger m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Henvisningen indebærer, at justitsministerens eventuelle fastsættelse af regler om delegation af kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. sker efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren.

Udtrykket »m.v.« ved siden af ordet »udgang« svarer til formuleringen i bestemmelsens 1. pkt. og sigter tilsvarende navnlig til tilfælde, hvor der opstår behov for at indlægge den pågældende på et hospital til behandling for en somatisk lidelse.

Efter den foreslåede ændring i straffelovens § 73 a, stk. 1, kan delegation for det første ske til overlægen på psykiatriske afdelinger. Det indebærer, at delegation kan ske til overlægen på afdelinger, hvor personer, der er sindssyge eller i en tilstand sidestillet hermed, er anbragt ved dom. Overlægen kan delegere sin afgørelseskompetence til en anden læge på afdelingen.

For det andet kan delegation efter den foreslåede bestemmelse ske til lederen eller dennes stedfortræder på boformer, jf. servicelovens § 108, der drives af kommuner, regioner eller private. Det indebærer, at delegation kan ske til ledelsen på boformer, hvor der i henhold til dom er anbragt personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, jf. servicelovens § 108. Boformens leder kan delegere sin af-

gørelseskompetence til det personale, der er ansat under lederens instruktionsbeføjelse til at varetage omsorgen for borgerne.

Med henvisning til boformer »der drives af kommuner, regioner og private« skabes der hjemmel til, at delegation af myndighedsopgaven med at træffe visse afgørelser om udgang m.v. kan ske til bl.a. private boformer.

De almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvaltningsloven, og forvaltningsretlige grundsætninger skal finde anvendelse i de sager, hvor der er delegeret afgørelseskompetence. Det gælder også, hvor delegationen sker til en privat boform.

Den foreslåede tilføjelse i 2. pkt. i bemyndigelsesbestemmelsen i straffelovens § 73 a, stk. 1, påtænkes i første omgang udmøntet ved administrativt at fastsætte regler i udgangsbekendtgørelsen med henblik på at sikre, at overlægen på en psykiatrisk afdeling og ledelsen på boformer, hvor der i henhold til dom er anbragt personer, kan træffe visse afgørelser om meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang.

Det forudsættes i den forbindelse ikke, at der grundlæggende skal ændres på reglerne i udgangsbekendtgørelsen, om hvilke myndigheder, f.eks. statsadvokaten eller kommunalbestyrelsen i handle- og tilsynskommunen, der kan træffe afgørelse om udgang.

Det forudsættes derimod, at der fastsættes supplerende regler, hvorefter afgørelseskompetencen kan delegeres fra den myndighed, der som udgangspunkt nu er tillagt kompetence til at træffe afgørelse om udgang, til ledelsen på den boform eller overlægen på den psykiatriske afdeling, hvor den pågældende anbragte person befinder sig.

Nærmere bestemt forudsættes det, at der fastsættes regler, hvorefter ledelsen på boformen eller overlægen på den psykiatriske afdeling kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en myndighed, hvis ledelsen eller overlægen finder, at der behov for en sådan tilbagekaldelse. Sådanne regler forudsættes eksempelvis at indebære, at ledelsen på en boform kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en kommunalbestyrelse, hvis ledelsen forud for udgangen finder, at det vil være uforsvarligt at iværksætte udgangen.

De nærmere regler om eventuel klageadgang i disse tilfælde vil blive fastsat administrativt i udgangsbekendtgørelsen.

Yderligere forudsættes det, at der kan fastsættes regler, om at ledelsen på boformen kan træffe afgørelse om udgang til uopsættelige indlæggelser på et hospital til somatisk eller psykiatrisk behandling.

Endelig bemærkes, at socialtilsynet ikke fører tilsyn med tilbuddenes håndtering af og overholdelse af reglerne om udgang.

Til nr. 4

Det følger af straffelovens § 73 a, stk. 1, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om udgang mv. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende mv. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Af bestemmelsens 2. pkt. fremgår det, at justitsministeren i den forbindelse kan fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Det følger af den foreslåede ændring af § 73 a, stk. 1, 2. pkt., der bliver 3. pkt., at der efter »i den forbindelse« indsættes »endvidere«.

Formålet med ændringen er, at konsekvensrette straffelovens § 73 a, stk. 1, som følge af den foreslåede tilføjelse af et nyt 2. pkt., jf. lovforslagets § 3, nr. 3, hvorefter det gældende 2. pkt. bliver 3. pkt.

Der er lægges med forslaget op til, at der ikke sker nogen ændring af, at justitsministeren i forbindelse med fastsættelse af regler efter bestemmelsens 1. pkt., kan fastsætte regler om afskæring af administrativ rekursadgang.

Endvidere lægges der med forslaget op til, at justitsministerens adgang til at fastsætte regler om afskæring af administrativ rekurs også gælder i forhold til afgørelser, der træffes i medfør det foreslåede 2. pkt., hvorefter ministeren kan fastsætte regler om delegation af afgørelseskompetence. Det indebærer eksempelvis, at justitsministeren kan fastsætte regler om, at afgørelser, der er truffet af ledelsen på en boform i medfør af bemyndigelse, ikke skal kunne indbringes for en højere administrativ myndighed. Det skal også gælde i forhold til afgørelser truffet af boformer drevet af private.

Til nr. 5

Det følger af straffelovens § 73 a, stk. 2, 1. og 2. pkt., at justitsministeren kan fastsætte regler vedrørende personer, der er anbragt på et hospital for sindslidende.

Det følger af de foreslåede ændringer af § 73 a, stk. 2, 1. og 2. pkt., at begrebet »et hospital for sindslidende« ændres til »en psykiatrisk afdeling«.

Formålet med de foreslåede ændringer er, at begrebet »psykiatrisk afdeling« skal erstatte det forældede begreb »hospital for sindslidende«. Der er i den forbindelse ikke tiltænkt nogle indholdsmæssige ændringer.

Til nr. 6

Det fremgår af straffelovens § 74 a, stk. 4, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1 og 2 om ungdomssanktioner. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af

disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Bemyndigelsen er bl.a. udnyttet til udstedelse af udgangsbe- kendtgørelsen.

Bekendtgørelsens §§ 4-6 indeholder regler om udgang m.v. for personer anbragt i henhold til dom efter straffelovens § 74 a om ungdomssanktioner. Lederen af den sikrede af- deling på den døgninstitution, hvor en anbragt opholder sig i henhold til dom, kan efter de gældende regler træffe visse afgørelser om udgang m.v. Det gælder dog ikke i de tilfælde, hvor afgørelseskompetencen er tillagt en myn- dighed. Det indebærer eksempelvis, at institutionsledelsen ikke kan tilbagekalde en udgangstilladelse, der er udstedt af en myndighed, selvom institutionsledelsen vurderer, at en sådan udgang ikke vil være forsvarlig.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.5.1 og 2.5.2 i de almindelige bemærkninger til lovforsla- get.

Det følger af den foreslåede § 74 a, stk. 4, 2. pkt., at ju- stitsministeren kan fastsætte regler om at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til lederen eller lederens stedfortræder på si- krede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner, regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med.

Formålet er at etablere lovhjemmel til, at kompetencen til at træffe afgørelser om udgang m.v. i visse tilfælde kan delegeres fra den myndighed, der som udgangspunkt nu er tillagt kompetencen, til ledelsen på den sikrede afdeling på døgninstitutionen, hvor den pågældende person er anbragt.

Udtrykket »i den forbindelse« henviser til bestemmelsens 1. pkt., hvoraf følger, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren kan fastsætte regler om medde- lelse af tilladelse til udgang mv. til personer, der er undergi- vet en foranstaltning efter stk. 1 og 2 om ungdomssanktio- ner. Henvisningen indebærer, at justitsministerens eventuelle fastsættelse af regler om delegation af kompetencen til med- delelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang sker efter forhandling med social- og ældreministeren.

Udtrykket »m.v.« ved siden af ordet »udgang« svarer til formuleringens i bestemmelsens 1. punktum, og sigter lige- ledes navnlig til tilfælde, hvor der opstår behov for at ind- lægge den pågældende på et hospital.

Delegation kan efter den foreslåede tilføjelse i straffelovens § 74 a, stk. 4, ske til lederen eller lederens stedfortræder på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner, regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med. Institutionens leder kan delegere sin afgørelseskompe-

tence til det personale, der er ansat under lederens instrukti- onsbeføjelse til at varetage omsorgen for borgerne.

Med henvisning til døgninstitutioner for børn og unge, der drives af »kommuner, regioner eller som selvejende institu- tioner« skabes der hjemmel til, at delegation af myndigheds- opgaven med at træffe visse afgørelser om udgang m.v. kan ske til bl.a. selvejende institutioner.

De almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvalt- ningsloven og forvaltningsretlige grundsætninger, skal finde anvendelse i de sager, hvor der er delegeret afgørelseskom- petence i medfør af den foreslåede ændring i straffelovens § 74 a, stk. 4. Det gælder også, hvor delegationen sker til en selvejende institution.

Den foreslåede tilføjelse i bemyndigelsesbestemmelserne i straffelovens § 74 a stk. 4, påtænkes i første omgang ud- møntet ved administrativt at fastsætte regler i udgangsbe- kendtgørelsen med henblik på at sikre, at ledelsen på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, hvor der i henhold til dom er anbragt personer, kan træffe visse af- gørelser om meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang.

Det forudsættes i den forbindelse ikke, at der grundlæggen- de skal ændres på reglerne i udgangsbe kendtgørelsen, om hvilke myndigheder, f.eks. statsadvokaten eller politidirektø- ren, der kan træffe afgørelse om udgang.

Det forudsættes derimod, at der fastsættes supplerende reg- ler, hvorefter afgørelseskompetencen kan delegeres fra den myndighed, som udgangspunkt nu er tillagt kompetence til at træffe afgørelse om udgang m.v., til ledelsen på den institutionsafdeling, hvor den pågældende anbragte person befinder sig.

Nærmere bestemt forudsættes det, at der fastsættes regler, hvorefter ledelsen på institutionsafdelingen kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en myndighed, hvis ledelsen finder, at der behov for en sådan tilbagekaldelse. Sådanne regler forudsættes eksempelvis at indebære, at ledelsen på en sikret afdeling på en døgninstitution kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en statsadvokat, hvis ledelsen forud for udgangen finder, at det vil være uforsvarligt at iværksætte udgangen.

De nærmere regler om eventuel klageadgang i disse tilfælde vil blive fastsat administrativt i udgangsbe kendtgørelsen.

Til nr. 7

Det følger straffelovens § 74 a, stk. 4, 1. pkt., at justitsmi- nisteren efter forhandling med social- og ældreministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1 og 2 om ungdomssanktioner. Af bestemmelsens 2. pkt. fremgår det, at justitsministeren i den forbindelse kan

fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Det følger af den foreslåede ændring af § 74 a, stk. 4, 2. pkt., der bliver 3. pkt., at der efter »i den forbindelse« indsættes »endvidere«.

Formålet med ændringen er, at konsekvensrette straffelovens § 74 a, stk. 4, som følge af den foreslåede tilføjelse af et nyt 2. pkt., jf. lovforslagets § 3, nr. 6, hvorefter det gældende 2. pkt. bliver 3. pkt.

Der lægges med forslaget op til, at der ikke sker nogen ændring af, at justitsministeren i forbindelse med fastsættelse af regler efter bestemmelsen 1. pkt., kan fastsætte regler om afskæring af administrativ rekursadgang.

Endvidere lægges der med forslaget op til, at justitsministerens adgang til at fastsætte regler om afskæring af administrativ rekurs også skal gælde i forhold til afgørelser, der træffes i medfør af det foreslåede 2. pkt., hvorefter ministeren kan fastsætte regler om delegation af afgørelseskompetence. Det indebærer eksempelvis, at justitsministeren kan fastsætte regler om, at afgørelser, der er truffet af ledelsen på en sikret afdeling i en døgninstitution i medfør af bemyndigelse, ikke skal kunne indbringes for en højere administrativ myndighed. Det skal også gælde i forhold til afgørelser truffet af selvejende institutioner.

Til § 4

Det foreslås, at loven skal træde i kraft den 1. februar 2022.

Til § 5

Den foreslåede bestemmelse fastsætter lovens territoriale anvendelsesområde. Efter bestemmelsen gælder loven ikke for Færøerne og Grønland.

Færøerne og Grønland har egne retsplejelove, hvorfor det ikke vil være relevant at sætte lovens § 1 i kraft for hverken Færøerne eller Grønland.

Straffuldbydelsesloven er ikke sat i kraft på Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger. Det foreslås på den baggrund, at lovens § 2 ved kongelig anordning helt eller delvis kan sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger.

Straffuldbydelsesloven kan ikke sættes i kraft for Grønland, hvor de gældende regler om fuldbyrdelse af straf findes i den grønlandske kriminallov.

Færøerne har pr. 1. marts 2010 overtaget lovgivningskompetencen på det strafferetlige område, mens der for Grønland gælder en særlig kriminallov. Derfor vil det ikke være relevant at sætte lovens § 3 i kraft for hverken Færøerne eller Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

§ 748 a. --

Stk. 2. Retten kan tillade, at forsvareren deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis det er forsvarligt og sigtede ikke deltager i retsmødet.

Stk. 3. Retten kan tillade, at anklageren deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis betingelserne i stk. 2 er opfyldt.

Stk. 4. Retsmøder, der afholdes med henblik på at opnå rettens kendelse om foranstaltninger i henhold til denne lovs kapitel 69-74, hvor der ikke er beskikket en forsvarer eller en bistandsadvokat eller en advokat for den, som indgrebet vedrører, gennemføres så vidt muligt, ved at anklageren deltager i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation med billede eller på skriftligt grundlag.

§ 748 b. Retten kan bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede, når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder. Dette gælder ikke for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til forlængelse af en varetægtsfængsling eller varetægtsfængsling i isolation ud over de frister, som er nævnt i § 768 a, stk. 1 og 2, og § 770 c, stk. 3-5, eller når kæremål behandles mundtligt efter § 767, stk. 4, og § 770 e. Skal sigtede afgive forklaring, finder § 192 tilsvarende anvendelse.

Stk. 2-3. --

§ 771. En varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol. Nægter politiet besøg, skal varetægtsarrestanten underrettes herom, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse. Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg eller krav om kontrol forelægges retten til afgørelse. Arrestanten har altid ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.

Stk. 2. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan kriminalforsorgsområdet med politiets samtykke give en varetægtsarrestant udgangstilladelse med ledsager for et kortere tidsrum.

Lovforslaget

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021, foretages følgende ændringer:

1. I § 748 a indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Retten kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med det pågældende retsmøde og sagens øvrige omstændigheder. Stk. 1, 2.-4. pkt. finder tilsvarende anvendelse.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

2. I § 748 b, *stk. 1*, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum: »Retten kan tilsvarende træffe sådan bestemmelse, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse.«

3. I § 771 indsættes efter stk. 1 som nye stykker:

»*Stk. 2.* Politiet kan modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol, hvis varetægtsarrestantens forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Politiet kan modsætte sig, at en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den gruppe, som den indsatte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig

§ 772. En varetægtsarrestant har ret til at modtage og afsende breve. Politiet kan gennemse brevene inden modtagelsen eller afsendelsen. Politiet skal snarest muligt udlevere eller sende brevene, medmindre indholdet vil kunne være til skade for efterforskningen eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet. Tilbageholdes et brev, skal spørgsmålet, om tilbageholdelsen bør opretholdes, straks forelægges retten til afgørelse. Opretholdes tilbageholdelsen, skal afsenderen straks underrettes, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse.

Stk. 2. --

§ 777. En varetægtsarrestant kan anbringes i en anstalt for personer, der udstår fængselsstraf eller forvaring, eller i hospital m.v., jf. straffelovens §§ 68 og 69, hvis den pågældende selv, anklagemyndigheden og kriminalforsorgsområdet samtykker heri. Hvis helbredsmæssige hensyn eller hensynet til andres sikkerhed gør det påkrævet, kan retten undtagelsesvis godkende en sådan anbringelse uden arrestantens samtykke. I institutionen behandles den frivilligt overførte varetægtsarrestant efter de regler, der gælder for personer, der er anbragt dér i henhold til dom, mens den tvangsmæssigt overførte varetægtsarrestant behandles efter reglerne om varetægtsarrestanter, i det omfang hensynet til orden og sikkerhed i institutionen gør det muligt. Arrestanten må dog ikke uden rettens godkendelse forlade institutionen, bortset fra de tilfælde, der er nævnt i § 771, stk. 2.

Stk. 2. --

§ 854. Retten kan tillade, at tiltalte deltager i hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis tiltaltes tilstedeværelse i retten ikke er nødvendig og der alene bliver spørgsmål om bøde eller fængsel indtil 1 år, konfiskation, rettighedsfrakendelse, tvangsbøder eller erstatning.

Stk. 2. Skal tiltalte afgive forklaring, finder reglen i § 192 tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Har retten givet tilladelse som nævnt i stk. 1, skal forsvareren deltage i retsmødet på samme sted som tiltalte, medmindre retten finder det ubetænkeligt, at forsvareren i stedet møder frem i retten.

skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180, modtager besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, medmindre ganske særlige grunde gør sig gældende. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Politiet kan forlange, at besøg til en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal finde sted under kontrol, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Stk. 1, 4.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 5.

4. I § 772, *stk. 1, 3. pkt.*, indsættes efter »orden og sikkerhed i varetægtsfængslet«: », samt hvis varetægtsarrestantens forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse«

5. I § 777, *stk. 1*, ændres »§ 771, stk. 2« til: »§ 771, stk. 5«.

6. I § 854 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* Retten kan bestemme, at tiltalte deltager i retsmøder under hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med de pågældende retsmøder og sagens øvrige omstændigheder.«

Stk. 2-3 bliver herefter stk. 3-4.

§ 890. --

Stk. 2. Reglerne i § 854, § 871, stk. 6, og § 878 finder ikke anvendelse i nævningsager.

7. I § 890, *stk. 2.*, indsættes efter »§ 854«: », stk. 1«

§ 2

I straffuldbyrdelsesloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1333 af 9. december 2019, som ændret ved §1 i lov nr. 1942 af 15. december 2020 og § 28 i lov nr. 982 af 26. maj 2021, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 65 indsættes før overskriften før § 66:

»§ 65 a. Håndjern kan anvendes ved den indsatte enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Bestemmelsen finder ikke anvendelse ved den indsatte enkeltstående fravær ved besøg hos nærtstående

Stk. 2. Kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om, at en indsat i institutionen i en periode på op til 4 uger, kan ilægges håndjern ved ophold uden for cellen, hvis

1) den indsatte har optrådt voldeligt over for personale ansat i institutionerne,

2) den indsatte udviser en grov eller gentagen utilladelig adfærd over for personale ansat i institutionerne, eller

3) hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod personale ansat i institutionerne.

Stk. 3. § 65, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om brugen af håndjern efter stk. 1 og 2, herunder at afgørelser efter stk. 1, ikke skal begrundes.

§ 65 b. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om godkendelse af nye sikringsmidler. Regler i § 65 og § 65 a finder tilsvarende anvendelse ved anvendelsen af disse sikringsmidler.«

§ 3

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021, foretages følgende ændringer:

1. I § 68, 2. *pkt.*, ændres »i hospital for sindslidende« til: »på psykiatrisk afdeling«.

§ 68. Hvis en tiltalt frifindes for straf i medfør af § 16, kan retten træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Såfremt mindre indgribende foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling m.v. ikke findes tilstrækkelige, kan det bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg. An-

bringelse i forvaring kan ske under de betingelser, der er nævnt i § 70.

§ 73 a. Justitsministeren kan efter forhandling med social- og integrationsministeren og ministeren for sundhed og forebyggelse fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang mv. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende mv. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om anvendelse af magt og sikringsmidler over for personer, der er anbragt på et hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om undersøgelse uden retskendelse af personer, der er anbragt på et hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69, i forbindelse med transport, der forestås af kriminalforsorgens personale.

§ 74. a. --

Stk. 2-3. --

Stk. 4. Justitsministeren kan efter forhandling med social- og integrationsministeren fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1 og 2. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

2. I § 73 a, stk. 1, 1. pkt., ændres »i hospital for sindslidende« til: »på psykiatrisk afdeling«.

3. I § 73 a, stk. 1, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum: »Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til overlægen på psykiatriske afdelinger samt til lederen og lederens stedfortræder på boformer, jf. § 108 i lov om social service, der drives af kommuner, regioner og private.

4. I § 73 a, stk. 1, 2. pkt., der bliver 3. pkt. indsættes efter »i den forbindelse«: »endvidere«.

5. I § 73 a, stk. 2, 1. og 2. pkt., ændres »et hospital for sindslidende« til: »en psykiatrisk afdeling«.

6. I § 74 a, stk. 4, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum: »Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til lederen eller lederens stedfortræder på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner, regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med.

7. I § 74 a, stk. 4, 2. pkt., der bliver 3. pkt. indsættes efter »i den forbindelse«: »endvidere«.

§ 4. Loven træder i kraft den 1. februar 2022.

§ 5. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 2 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger.